

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS **pārbaudes lietā Nr. 2022-08-27N** Rīgā

29.09.2022.

Nr. 6-6/33
[personai A]
[e-pasta adrese]

*Par bērna aizgādības un saskarsmes tiesības
aizsardzības mehānisma efektivitāti*

Pēc Jūsu iesnieguma tika ir ierosināta pārbaudes lieta par valsts un pašvaldību iestāžu rīcību un tiesību normu piemērošanu praksē, nodrošinot Jūsu meitas [personas B] tiesību aizsardzību, un valstī noteiktā Jūsu tiesību aizsardzības mehānisma efektivitāti, lai īstenotu bērna aizgādības un saskarsmes tiesības.

Katrai iestādei ir savas likumā noteiktas funkcijas. Tiesībsarga funkcija ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību, sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu un sekmēt, lai valsts vara tiktu īstenota tiesiski, lietderīgi un atbilstoši labas pārvaldības principam. Tiesībsarga kompetencē ir pārliecināties, vai valstī ir izveidots tiesību aizsardzības mehānisms un vai tas darbojas efektīvi.¹

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 2. un 3. punktā noteikto tiesībsargs izskata sūdzības par bērna tiesību pārkāpumiem, īpašu uzmanību pievēršot valsts vai pašvaldību iestāžu un to darbinieku izdarītajiem pārkāpumiem, un iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu.

Vispusīgai situācijas izpratnei tiesībsargs pārbaudes lietas ietvaros lūdza informāciju Tieslietu ministrijai (turpmāk tekstā – Ministrija), Administratīvajai apgabaltiesai, Valsts policijai un Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai.

[1] Situācijas apraksts

Jums un [personai C] ir kopīga meita [persona B], dzimusi 2005. gada [..]. Pēc kopdzīves pārtraukšanas Jums ar [personu C] bija strīds par bērna dzīvesvietu, kura izšķiršanu Jūs nodevāt tiesai. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 16. janvāra nolēmumu Jūsu meitas [personas B] dzīvesvieta tika noteikta pie Jums. 2018. gada 27. decembrī ar [..] novada bāriņtiesas (turpmāk tekstā – Bāriņtiesa) locekles [personas D] pieņemto vienpersonisko lēmumu Jums tika pārtrauktas aizgādības tiesības un Jūsu meitai tika ierobežotas attiecības un tieši kontakti ar Jums. Ierobežojums attiecību

¹ Tiesībsarga likuma 11. pants.

un tiešu kontaktu uzturēšanai izbeidzās pēc vienpersoniski pieņemtā lēmuma darbības beigām – pēc 15 dienām. Bērna aizgādības tiesības [...] pilsētas bāriņtiesa Jums atjaunoja 2019. gada 29. janvārī. Savukārt [persona C] ar meitu 2019. gada 27. janvārī devās uz viņas dzīvesvietu Apvienotajā Karalistē. Jūsu un [personas C] strīds par bērna dzīvesvietu un uzturlīdzekļu piedziņu [personas B] uzturam tika izšķirts Latvijas tiesās. Savukārt lieta Jūsu un meitas saskarsmes tiesību īstenošanas kārtības noteikšanai tika nodota izskatīšanai Apvienotās Karalistes kompetentajā tiesā.

Tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības.²

Lietas, kas saistītas ar bērna tiesību vai interešu nodrošināšanu, tiesā izskatāmas ārpus kārtas.³ Tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā (ātrā un efektīvā procesā) ir viens no tiesību uz taisnīgu tiesu pamatelementiem.

Lai panāktu taisnīgu situācijas atrisinājumu vai taisnīgu tiesas nolēmumu, ir būtiski, lai persona spētu izmantot un izmantotu valstī noteikto savu un bērna tiesību aizsardzības mehānismu.

Tiesas nolēmums, kas stājas likumīgā spēkā, ir izpildāms. Šādam nolēmumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts, un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu.⁴

[2] Par Bāriņtiesas locekles vienpersoniski pieņemtā lēmuma tiesiskuma izvērtēšanu

[2.1] Līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā⁵. Tas nozīmē, ka vecākam kopš bērna piedzimšanas ir aizgādības tiesības pār bērnu. Ja bērna dzīves apstākļu pārbaudē vai citādi atklājas, ka bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos, kā arī tad, ja bērna turpmākā atrašanās ģimenē var apdraudēt viņa veselību vai dzīvību, bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis vienpersoniski pieņem lēmumu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam.⁶ Ņemot vērā vienpersoniski pieņemtā lēmuma darbības laiku – 15 dienas⁷, lēmums ir pagaidu risinājums līdz bāriņtiesas koleģiāla lēmuma par aizgādības tiesību atjaunošanu vai neatjaunošanu pieņemšanai. Minētā lēmuma tiesiskuma izvērtēšana ir administratīvās tiesas kompetencē.

[2.2] 2018. gada 27. decembrī Bāriņtiesas locekle [persona D] pieņēma vienpersonisku lēmumu Nr. 1-6/227 (turpmāk tekstā – Lēmums), nolemjot Jums pārtraukt aizgādības tiesības un bērnu ievietot drošos apstākļos – nodibinājumā “Zantes ģimenes krīzes centrs”. Ar minēto lēmumu Jūsu meitai tika ierobežotas attiecības un tieši kontakti ar Jums.

Jūs izmantojāt savas tiesības un nodevāt minēto lēmumu tiesas izvērtēšanai. Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā 2019. gada 24. janvārī tika uzsākta administratīvā lieta Nr. [1].

Ar Administratīvās rajona tiesas 2019. gada 12. jūlija spriedumu nolemts pilnībā noraidīt Jūsu pieteikums par Bāriņtiesas 2018. gada 27. decembra lēmuma Nr.1-6/227 atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu 1047 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Jūs izmantojāt savas tiesības un pārsūdzējāt Administratīvās rajona tiesas 2019. gada 12. jūlija spriedumu apgabaltiesā. Administratīvā apgabaltiesa 2020. gada 10. janvārī pieņēma spriedumu noraidīt Jūsu pieteikumu.

² Civillikuma 1. pants.

³ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20. panta trešā daļa.

⁴ Likuma “Par tiesu varu” 16. panta otrā un ceturtnā daļa.

⁵ Civillikuma 177. panta pirmā daļa.

⁶ Bāriņtiesu likuma 23. panta pirmās daļas 1.punkts.

⁷ Bāriņtiesu likuma 24. panta pirmā daļa.

Jūs izmantojāt savas tiesības un par Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 10. janvāra spriedumu iesniedzāt kasācijas sūdzību.

Latvijas Republikas Senāts 2020. gada 15. maijā pieņēma spriedumu atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 10. janvāra spriedumu un nosūtīt lietu Administratīvajai apgabaltiesai jaunai izskatīšanai, jo konstatēja, ka apgabaltiesa nebija izvērtējusi visus būtiskos apstākļus Bāriņtiesu likuma 23. panta piemērošanai. Latvijas Republikas Senāts norādījis, ka Administratīvā apgabaltiesa nav izvērtējusi, vai Bāriņtiesa pirms vienpersoniska lēmuma pieņemšanas apsvēra citu aprūpes iespēju pie tuviem radniekiem, citām bērna uzticības personām vai audžuģimenē, jo tikai konstatējot, ka cita aprūpes iespēja nepastāv, bērns būtu ievietojams krīzes centrā. Administratīvajai apgabaltiesai bija jāvērtē, kāda šajā lietā ir bijusi Bāriņtiesas sadarbība ar Jūsu ģimeni pirms vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas, proti, vai tā ir bijusi vērsta uz palīdzības sniegšanu ģimenei bērna tiesību un interešu nodrošināšanā.

Lēmuma tiesiskuma izvērtēšanai Jūs izmantojāt valstī noteikto tiesību aizsardzības mehānismu, par tiesu instances pieņemtajiem nolēmumiem vērstoties augstākā tiesu instancē. Ņemot vērā, ka administratīvā lieta [1] tika uzsākta 2019. gada 24. janvārī un Latvijas Republikas Senāts spriedumu pieņēma 2020. gada 15. maijā, uzskatāms, ka administratīvā lieta līdz lietas nosūtīšanai Administratīvajai apgabaltiesai jaunai izskatīšanai tika izskatīta saprātīgā termiņā.

[2.3] Administratīvā apgabaltiesa administratīvo lietu [1] saņēma 2020. gada 22. maijā. Pirmo tiesas sēdi lietas izskatīšanai Administratīvā apgabaltiesa nozīmēja 2021. gada 13. janvārī. Administratīvā lieta [1] trīs tiesas sēdēs noņemta no izskatīšanas (13.01., 03.03., 16.09.2021.) un divas reizes – lietas izskatīšana atlikta (28.04., 30.06.2021.)⁸

Jūs vērsāties pie Administratīvās apgabaltiesas priekšsēdētāja par procesuālā termiņa neievērošanu, bet arī tas nedeļa rezultātu – spriedums lietā ilgstoši netika pasludināts. Jūs vairākas reizes saņēmāt tiesas paziņojumus par jaunu sprieduma taisīšanas termiņu. Piemēram, 2022. gada 6. janvāra paziņojumā bija norādīts, ka nav zināms sprieduma sastādīšanas termiņš.

Tiesībsargs vērsās pie Administratīvās tiesas priekšsēdētāja un lūdza sniegt informāciju par iemesliem, kuru dēļ ir kavēta sprieduma pasludināšana administratīvajā lietā [1] un iespējamiem risinājumiem sprieduma pasludināšanai iespējami īsākā laikā.

Administratīvās apgabaltiesas priekšsēdētājs pārbaudīja administratīvās lietas materiālus un informēja⁹, ka ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses [personas E] 2020. gada 27. maija lēmumu lieta noteikta izskatīšanai rakstveida procesā 2020. gada 16. septembrī. Lietas izskatīšana pēc būtības pabeigta 16. septembrī un noteikts, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 259. panta pirmo daļu spriedums lietā tiks sastādīts 2020. gada 7. oktobrī. Sakarā ar tiesneses [personas E] attaisnotu prombūtni (darbnespēju) spriedumu nebija iespējams sastādīt noteiktajā datumā un sprieduma sastādīšanai noteikts jauns datums 2020. gada 5. novembris. Administratīvā apgabaltiesa tiesas apspriedes laikā atzinusi, ka, lai noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, nepieciešams pārbaudīt lietā esošos pierādījumus un iegūt papildu pierādījumus. Tāpat apgabaltiesa tiesas apspriedes laikā atzinusi, ka nepieciešams tiesas sēdē noplatināt lieciniekus. Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 244. panta pirmo daļu, ar Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 5. novembra lēmumu nolemts atsākt lietas izskatīšanu pēc būtības mutvārdu procesā un noteikt tiesas sēdi 2021. gada 13.

⁸ <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/e-pakalpojumi/tiesvedibas-gaita>.

⁹ Administratīvās apgabaltiesas 2022. gada 3. februāra vēstule Nr. [1].

janvārī. Ņemot vērā, ka valstī izsludinātā ārkārtējā situācija ar Ministru kabineta 2020. gada 30. decembra rīkojumu Nr.801 pagarināta līdz 2021. gada 7. februārim, nolemts pārcelt 2021. gada 13. janvārī nozīmēto tiesas sēdi uz 3. martu. Savukārt 2021. gada 3. martā nozīmētā lietas izskatīšana pārcelta uz 28. aprīli, ievērojot, ka valstī izsludinātā ārkārtējā situācija ar Ministru kabineta 2021. gada 5. februāra rīkojumu Nr. 74 pagarināta līdz 2021. gada 6. aprīlim. 2021. gada 28. aprīlī un 30. jūnijā tiesas sēdēs tiesa atzina, ka nepieciešams atlikt lietas izskatīšanu, jo pieteicēja pārstāvji uzturēja lūgumu atkārtoti aicināt lieciniekus. Savukārt 2021. gada 16. septembrī tiesas sēde noņemta no izskatīšanas sakarā ar tiesneses [personas E] attaisnoto prombūtni (darbnespēju). Administratīvās apgabaltiesas priekšsēdētājs norādījis, ka administratīvā lieta tika nozīmēta izskatīšanai kā steidzami izskatāmā lietā, kurā skartas bērnu tiesības. Vienlaikus norādīts, ka diemžēl ne vienmēr var paredzēt katras lietas faktisko pabeigšanas datumu un konkrētajā lietā izskatīšana atlikta vairāku objektīvu apstākļu dēļ (valstī izsludinātā ārkārtējā situācija, liecinieku neierašanās, tiesneses darbnespēja). Administratīvajā apgabaltiesā lietas izskatīšana pēc būtības ir pabeigta, bet sprieduma pasludināšana tiek kavēta tiesneses [personas E] darbnespējas dēļ.

Administratīvā apgabaltiesa spriedumu pasludināja 2022. gada 22. februārī. Apgabaltiesa atkārtoti nolēma noraidīt Jūsu pieteikumu daļā par Bāriņtiesas 2018. gada 27. decembra lēmuma Nr.1-6/227 atzīšanu par prettiesisku un par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu daļā, kuru Jūs uzturējāt.

Secināms, ka atkārtoti administratīvā lieta [1] Administratīvajā apgabaltiesā izskatīta nesamērīgi ilgi – no lietas saņemšanas 2020. gada 22. maija līdz 2022. gada 22. februārim. Var piekrist Administratīvās apgabaltiesas priekšsēdētāja viedoklim, ka ne vienmēr var paredzēt lietas faktisko pabeigšanas termiņu, tomēr lietas, kas skar bērna intereses, ir jāizskata iespējami īsākā termiņā. To iespējams nodrošināt, nenosakot maksimāli pieļaujamus termiņus noteiktu procesuālu darbību veikšanai, bet paredzot normatīvajos aktos noteiktos minimālos termiņus, piemēram, tiesas sprieduma sastādīšanai, nozīmējot nākamo tiesas sēdi, objektīvi nosakot termiņus pierādījumu iesniegšanai, neparedzot tam pārāk ilgu laiku u.c., ņemot vērā faktiskos apstākļus katrā konkrētajā lietā. Nevar noliegt, ka lietas izskatīšanas ilgumu ietekmēja arī valstī noteiktā ārkārtējā situācija, tomēr valstī bija noteikts mehānisms lietu izskatīšanai tiesā ārkārtējās situācijas laikā. Ņemot vērā, ka administratīvajā lietā [1] tika skartas bērna tiesības, arī ārkārtējās situācijas laikā tā bija jāskata ievērojot tās prioritāti.

Administratīvās apgabaltiesas priekšsēdētājs norādījis, ka ar 2020. gada 27. maija lēmumu lieta noteikta izskatīšanai rakstveida procesā 2020. gada 16. septembrī. Lietas izskatīšana pēc būtības pabeigta 16. septembrī un noteikts, ka spriedums lietā tiks sastādīts 2020. gada 7. oktobrī. Tiesneses attaisnotas prombūtnes (darbnespēja) dēļ sprieduma sastādīšanai noteikts jauns datums 2020. gada 5. novembris. Administratīvā apgabaltiesa tiesas apspriedes laikā atzinusi, ka, lai noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, nepieciešams pārbaudīt lietā esošos pierādījumus un iegūt papildu pierādījumus. Tāpat apgabaltiesa tiesas apspriedes laikā atzinusi, ka nepieciešams tiesas sēdē nopratināt lieciniekus. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2020. gada 5. novembra lēmumu nolemts atsākt lietas izskatīšanu pēc būtības mutvārdu procesā un noteikt tiesas sēdi 2021. gada 13. janvārī.

Vienlaikus Administratīvās apgabaltiesas tiesnese [persona E] 2020. gada 3. septembra vēstulē Jums norādījusi: “Administratīvajā apgabaltiesā 2020. gada 18. augustā saņemts pieteicēja [personas A] iesniegums, kurā tostarp lūgts izskatīt lietu mutvārdu procesā un kā lieciniekus nopratināt [..]. Lūgumu par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā

pieteicējs izteicis arī 2020. gada 28. augusta atsauksmē par pārējo procesa dalībnieku paskaidrojumiem.

Attiecībā uz minētajiem lūgumiem norādu, ka šobrīd nav pamata noteikt lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, jo lietā esošie materiāli, tostarp rakstveida pierādījumi un administratīvā procesa dalībnieku rakstveidā un pirmās instances tiesas sēdē sniegtie paskaidrojumi, ir pietiekami, lai lietu objektīvi izskatītu rakstveida procesā. Tāpat nav nepieciešams izsaukt uz tiesu un noprotināt pieteicēja norādītos lieciniekus, jo no lietas materiālos esošās informācijas nav iespējams secināt, ka šīs personas varētu sniegt liecības par lietā nozīmīgiem apstākļiem. Tādējādi pieteicēja izteiktie lūgumi ir noraidāmi.”

Apelācijas instances tiesā administratīvo lietu izskata koleģiāli.¹⁰ Lietas izskatīšana rakstveida procesā pēc būtības bijusi pabeigta 2020. gada 16. septembrī, bet tikai 5. novembrī Administratīvā apgabaltiesa tiesas apspriedes laikā atzinusi, ka, lai noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, nepieciešams pārbaudīt lietā jau esošos pierādījumus un iegūt papildu pierādījumus. Minēto tiesa atzinusi tikai dienā, kad bija noteikts jau otrs sprieduma sastādīšanas datums.

Tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (ex officio) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, izskatot lietu saprātīgā termiņā.¹¹

Tiesībsarga ieskatā patieso lietas apstākļu noskaidrošana, lai panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, lietā jau esošo pierādījumu pārbaude un papildu pierādījumu iegūšana ir tiesas pamatuzdevums, bez kā nav iespējama neviena lietas izskatīšana tiesā pēc būtības. Administratīvās apgabaltiesas priekšsēdētājs nav norādījis, ka, piemēram, gatavojot spriedumu lietā, tika konstatēti kādi apstākļi vai nesakritības, kuras bija nepieciešams pārbaudīt, iegūt papildu pierādījumus u.c.

Secināms, ka kavēšanās administratīvās lietas [1] izskatīšanā bijusi, lietu izskatot rakstveida procesā, lietas apstākļu nenoskaidrošanas un papildu pierādījumu trūkuma dēļ.

[2.4]Jūs izmantojāt savas tiesības un par Administratīvā apgabaltiesas 2022. gada 22. februāra spriedumu iesniedzāt kasācijas sūdzību.

Latvijas Republikas Senāts 2022. gada 30. jūnijā rīcības sēdē pieņēma lēmumu atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar Jūsu kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2022. gada 22. februāra spriedumu. Lēmums nav pārsūdzams.

Jūs esat izmantojis valstī noteikto mehānismu savu tiesību aizsardzībai, vēršoties par tiesu nolēmumiem augstākā tiesu instancē. Pēc Bāriņtiesas Lēmuma tiesiskuma izvērtēšanas tiesu instancēs tas ir atzīts par tiesisku. Tātad nav konstatēts, ka Bāriņtiesa, pieņemot vienpersonisku lēmumu par Jūsu aizgādības tiesību pārtraukšanu un Jūsu meitas tiesību ierobežojumu attiecību un tiešu kontaktu uzturēšanai ar Jums, ir rīkojusies neatbilstoši.

Attiecībā uz tiesas procesa ilguma pamatotību nepieciešams ņemt vērā vairākus kritērijus: lietas raksturu un sarežģītību (faktiskie apstākļi, pierādījumu daudzums, noprotināmie liecinieki u.c.), lietas dalībnieku un kompetentās valsts institūcijas rīcību, procesā iesaistītās intereses svarīgumu un neatliekamību.

Administratīvā lieta [1], kas saistīta tikai ar Bāriņtiesas Lēmuma tiesiskuma pārbaudi, ir lieta, kas bija jāizskata prioritāri, jo tā skar bērna tiesības. Tomēr lieta tika izskatīta samērā ilgi - no 2019. gada 24. janvāra līdz 2022. gada 30. jūnijam. Vienlaikus secināms, ka lietas izskatīšanas kavēšanās notikusi vienīgi Administratīvajā apgabaltiesā pēc lietas atgriešanas jaunai izskatīšanai.

¹⁰ Administratīvā procesa likuma 109. panta otrā daļa.

¹¹ Administratīvā procesa likuma 103. panta otrā daļa.

[3] Vecāku strīda par aizgādības un saskarsmes tiesībām izšķiršana

[3.1] Ja vecāki dzīvo šķirti, vecāku kopīga aizgādība turpinās.¹² Par bērna audzināšanu un aprūpi ir vienlīdz atbildīgi abi vecāki. Ja vien nav pierādīts pretējais, tad abu vecāku iesaistīšanās bērna dzīvē ir bērna labākajās interesēs.¹³

Bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar jebkuru no vecākiem (saskarsmes tiesība).

Katram vecākam ir pienākums un tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar bērnu. Šis noteikums piemērojams arī tad, ja bērns ir šķirts no ģimenes vai nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem. Tam vecākam, kurš nedzīvo kopā ar bērnu, ir tiesības saņemt ziņas par viņu, it īpaši ziņas par viņa attīstību, veselību, sekmēm mācībās, interesēm un sadzīves apstākļiem.

Jebkurai personai ir pienākums atturēties no tādām darbībām, kas varētu negatīvi iespaidot bērna attiecības ar kādu no vecākiem.¹⁴

Lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, vecāku strīdu izšķir tiesa.

Bērna intereses un bērna viedoklis nav viens un tas pats. Bērna intereses, vērtējot objektīvi, var nesakrist ar bērna paša vēlmēm jeb viņa subjektīvo viedokli.

Bērna viedoklis ir jāvērtē, ņemot vērā ne tikai bērna vecumu, bet arī viņa individuālās personības iezīmes, uztveres īpatnības un viedokļa paušanas apstākļus, tostarp, vai bērna viedokli nav ietekmējušas citas personas. Jo ilgāk bērnam nav iespējams nodibināt kontaktu ar vienu vecāku, jo neobjektīvāks var kļūt bērna viedoklis.¹⁵

Pieņemot jebkāda veida lēmumus, kas skar bērnu, ir svarīgi uzklaut viņa viedokli. Šis pienākums var atšķirties atkarībā no bērna vecuma un brieduma pakāpes. Pienākums uzklaut (noskaidrot) bērna viedokli nenozīmē, ka tas būs noteicošais faktors bērna interešu noskaidrošanā, jo tikpat labi atbildīgā iestāde var taisnīgi izlemt, ka bērna labākās intereses attiecīgajā brīdī nesakrīt ar viņa personīgo viedokli. Turklāt ir iespējamas situācijas, kad nav vēlams iesaistīt vecākus lēmuma pieņemšanas procesā. Pieņemot lēmumus, kas skar bērna tiesības, īpaši pastāvot strīdam starp vecākiem, jāņem vērā, ka bērns nav īpašums, kas jāatdod tā likumīgajam īpašniekam. Bērns nav savu vecāku īpašums, bet ir neatkarīgs ar savām tiesībām apveltīts indivīds. Jebkādas rīcības, kas skar bērna intereses, mērķis var būt tikai stabilitātes un bērna attīstībai labvēlīgas vides radīšana.¹⁶

[3.2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 16. janvāra nolēmumu Jūsu meitas [personas B] dzīvesvieta tika noteikta pie Jums. Nolēmums stājās spēkā 2018. gada 20. februārī. Bērna māte minēto tiesas lēmumu nepārsūdzēja, kas norāda, ka viņa piekrita tiesas nolemtajam strīda izšķiršanas rezultātam.

2018. gada 27. decembrī ar Bāriņtiesas locekles [personas D] vienpersonisku lēmumu Nr. 1-6/227 Jums tika pārtrauktas aizgādības tiesības.

2019. gada 11. janvārī ar [..] pilsētas bāriņtiesas lēmumu Nr. 1-6/4 tika nolemts neatjaunot Jums [personas B] aizgādības tiesības.

¹² Civillikuma 178. panta otrā daļa.

¹³ Konvencijas par bērna tiesībām ieviešana praksē rokasgrāmata. Apvienoto Nāciju Bērnu fonds, 2002., 250. lpp.

¹⁴ Civillikuma 181. panta pirmā, otrā un ceturtā daļa.

¹⁵ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2020.gada [..]¹⁵ SPRIEDUMS Lieta Nr. C[.], SKC-[D]/2020; <http://www.at.gov.lv/lv/tiesu-prakse/judikaturas-nolemumu-arhivs/civillietu-departaments/hronologiska-seciba?lawfilter=1&year=2020>.

¹⁶ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis, 2011.; 600. – 601. lpp.

2019. gada 29. janvārī ar [...] pilsētas bāriņtiesas lēmumu Nr. 1-6/25 Jums atjaunoja [personas B] aizgādības tiesības.

2019. gada 27. janvārī [persona C] kopā ar meitu izbrauca no Latvijas uz Apvienoto Karalisti, iepriekš par to rakstiski paziņojot Jums un Bāriņtiesai.

Ja vienam no vecākiem nav iespējams aizgādību īstenot, to īsteno otrs vecāks, ja vien viņam nav atņemtas vai pārtrauktas aizgādības tiesības.¹⁷

Pēc aizgādības tiesību pārtraukšanas Jums [personas B] aizgādības tiesības piekrita bērna mātei [personai C]. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 16. janvāra nolēmums kļuva neizpildāms, jo Jums bija pārtrauktas aizgādības tiesības.

Pēc aizgādības tiesību atjaunošanas Jums 2019. gada 29. janvārī attiecībā uz bērna dzīvesvietas noteikšanu atjaunojās situācija, kāda tā bija pirms aizgādības tiesību pārtraukšanas - spēkā bija Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 16. janvāra nolēmums.

Faktiskā situācija bija mainījusies – Jūsu meita bija izteikusi vēlēšanos dzīvot pie mātes Apvienotajā Karalistē. Laikā, kad Jums bija pārtrauktas aizgādības tiesības, vienīgi bērna mātei bija aizgādības tiesības un viņa bija tiesīga lemt par bērna dzīvesvietu, jo Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 16. janvāra nolēmumā noteiktais nebija īstenojums faktisku šķēršļu - Jums pārtraukto aizgādības tiesību dēļ. 2019. gada 27. janvārī, kad bērna māte ar bērnu izbrauca uz Apvienoto Karalisti, Jums bija pārtrauktas aizgādības tiesības. Tās Jums ar [...] pilsētas bāriņtiesas lēmumu tika atjaunotas pēc 2 dienām, kopš mātes un bērna aizbraukšanas uz Apvienoto Karalisti - 29. janvārī.

Civilprocesa likuma 244.¹⁴ pantā ir noteikts: “Ja pēc tam, kad likumīgā spēkā stājies spriedums lietā, kas izriet no aizgādības vai saskarsmes tiesībām, mainās apstākļi, katra puse ir tiesīga iesniegt jaunu prasību tiesā vispārējā kārtībā.” Tātad civilprocesā ir paredzēts izņēmuma gadījums no vispārējās kārtības – puses var iesniegt tiesā jaunu prasību, ja lietās, kas izriet no aizgādības vai saskarsmes tiesībām, mainījušies faktiskie apstākļi.

Lietā bija mainījušies faktiskie apstākļi – meita bija informējusi Bāriņtiesu par Jūsu emocionālo un fizisko vardarbību pret viņu, nevēlēšanos dzīvot ar Jums un vēlēšanos pārcelties pie mātes uz Apvienoto Karalisti.

[3.2.1] 2019. gada 1. februārī Jūs Tieslietu ministrijā iesniedzāt pieteikumu par meitas atgriešanu no Apvienotās Karalistes Latvijā. 2019. gada 15. februārī Tieslietu ministrija nosūtīja Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei Jūsu pieteikumu un pievienoto dokumentu tulkojumus.

Lai gan bērna māte [persona C] jau ilgstoši dzīvoja Apvienotajā Karalistē un kopā ar meitu 2019. gada 27. janvārī atgriezās savā dzīvesvietā Apvienotajā Karalistē, bērna dzīvesvietu viņa bija deklarējusi Latvijā – [...] novadā nevis Apvienotajā Karalistē.

Prasību lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, ceļ tiesā pēc bērna dzīvesvietas. Par bērna dzīvesvietu lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, uzskatāma viņa vecāku deklarētā dzīvesvieta. Ja bērna vecāku deklarētās dzīvesvietas atrodas dažādās administratīvajās teritorijās, par bērna dzīvesvietu uzskatāma tā vecāka deklarētā dzīvesvieta, pie kura viņš dzīvo. Ja bērna vecākiem vai bērnam nav deklarētās dzīvesvietas, par bērna dzīvesvietu uzskatāma viņa vecāku dzīvesvieta.¹⁸

[Persona C] cēla prasību Kurzemes rajona tiesā par meitas dzīvesvietas noteikšanu pie viņas Apvienotajā Karalistē, prasību pamatojot ar iepriekš minētajiem jaunajiem

¹⁷ Civillikuma 178.¹ panta trešā daļa.

¹⁸ Civilprocesa likuma 244.³ panta pirmā un pirmā prim daļa.

apstākļiem lietā. Pēc pieejamās informācijas¹⁹ lieta Kurzemes rajona tiesā saņemta 2019. gada 13. februārī. Tiesa uzsākusi civillietu Nr.[1].

Pirms lietas ierosināšanas tiesai ir jāpārbauda lietas piekritība atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajam - bērna dzīvesvieta lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām. Ņemot vērā, ka bērna māte bija tiesai izteikusi lūgumu noteikt bērna dzīvesvietu pie viņas Apvienotajā Karalistē, ir nepārprotami skaidrs, ka [personas C] dzīvesvieta nav Latvijas Republikā. Pieteikumā tika norādīts, ka viņa meitu 2019. gada 27. janvārī ir izvedusi uz savu dzīvesvietu Apvienotajā Karalistē. Tātad tiesai bija jāvērtē, vai lieta ir piekritīga izskatīšanai Latvijas jurisdikcijā vai Apvienotajā Karalistē. Ja Kurzemes rajona tiesas ieskatā lieta bija piekritīga izskatīšanai Latvijā, tad bija jāvērtē, vai piekritība ir Kurzemes rajona tiesai. Ņemot vērā, ka pieteikuma iesniegšanas brīdī - 2019. gada 13. februārī Jums bija atjaunotas aizgādības tiesības, spēkā bija Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 16. janvāra nolēmumā noteiktais, ka Jūsu meitas [personas B] dzīvesvieta ir pie Jums. Turklāt 2019. gada 1. februārī Jūs bijāt vērsies Latvijas kompetentajā iestādē – Tieslietu ministrijā ar pieteikumu par meitas atgriešanu no Apvienotās Karalistes Latvijā. 2019. gada 15. februārī Tieslietu ministrija nosūtīja Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei Jūsu pieteikumu un pievienoto dokumentu tulkojumus.

Tātad, ņemot vērā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas noteikto, ka bērna dzīvesvieta ir pie Jums, pieteikuma izskatīšana bija piekritīga tiesai, kuras darbības teritorijā bija Jūsu deklarētā dzīvesvieta.

Tātad Kurzemes rajona tiesai, izvērtējot pieteikuma piekritību, bija jāvadās pēc faktiskās situācijas, ka pieteikuma iesniedzēja pastāvīgā dzīvesvieta ir Apvienotajā Karalistē nevis Latvijā, kas izriet no faktiskajiem apstākļiem pieteikuma iesniegšanas brīdī un pieteikumā izteiktā lūguma. Tas vien, ka bērna dzīvesvieta deklarēta Kurzemes rajona tiesas darbības teritorijā, nebija pietiekami, lai pieteikuma par bērna dzīvesvietas noteikšanu piekritība būtu nosakāma Kurzemes rajona tiesai. Pat, ja pieteikuma iesniegšanas brīdī [persona C] savu un meitas dzīvesvietu bija deklarējusi [..] novadā, tas neatbilda faktiskajai situācijai un tiesības tika izmantotas pretēji labai ticībai. Tiesai, izvērtējot pieteikuma piekritību, būtu jāvadās ne tikai no formāliem apsvērumiem attiecībā uz pieteicēja dzīvesvietu, bet arī no faktiskajiem apstākļiem, ja pieteikumā norādītais par pieteicēja dzīvesvietu pilnībā nesakrīt ar pieteikumā ietverto un pat izteikto lūgumu attiecībā uz dzīvesvietu, kas konkrētajā gadījumā bija Apvienotajā Karalistē.

Kurzemes apgabaltiesas 2019. gada 16. maija sprieduma [8.2] apakšpunktā norādīts: “Argumentus par strīda piekritību Rīgas rajona tiesai ([..]) un lūgumu par tiesvedības apturēšanu tiesas kolēģija nevērtē, jo jautājumi izlemti pirmās instances tiesā attiecīgi 2019.gada 18.martā un 2019.gada 29.martā.”

Secināms, ka Jūs esat izmantojis savas tiesības iebilst pret to, ka pieteikums izskatīšanai piekrīt Kurzemes rajona tiesai. Savukārt Kurzemes apgabaltiesa nav vērtējusi Jūsu paustos argumentus un piekritības jautājums apelācijas kārtībā nav vērtēts.

No Jūsu iesniegtajiem dokumentiem ir secināms, ka Jūs esat izmantojis normatīvajos aktos noteiktās tiesības un vērsies Tieslietu ministrijā ar lūgumu izvērtēt tiesneses [personas F] rīcību civillietā Nr.[1]. Tieslietu ministrija ir pārbaudījusi Jūsu sūdzībā norādītos apstākļus, bet nav konstatējusi pamatu disciplinārlietas ierosināšanai pret tiesnesi [personu F].

[3.3] Pieteikumā Kurzemes rajona tiesai [persona C] lūdza tiesu pieņemt pagaidu lēmumu par bērna dzīvesvietas noteikšanu pie viņas – Apvienotajā Karalistē. Kurzemes

¹⁹ <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/e-pakalpojumi/tiesvedibas-gaita>.

rajona tiesa 2019. gada 10. aprīlī pieņēma pagaidu lēmumu, nosakot bērna dzīvesvietu pie mātes Apvienotajā Karalistē.

Jūs izmantojāt valstī noteikto tiesību aizsardzības mehānismu un pārsūdzējāt Kurzemes rajona tiesas 2019. gada 10. aprīļa lēmumu, bet Kurzemes apgabaltiesa ar 2019. gada 16. maija lēmumu to atstāja negrozītu.

Pēc Kurzemes rajona tiesas 2019. gada 10. aprīļa nolēmuma spēkā stāšanās vairs nebija izpildāms iepriekš pieņemtais Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 16. janvāra nolēmums.

Formāli iepriekš minētie tiesu nolēmumi vienlaikus bija spēkā, tomēr 2019. gada 10. aprīlī, stājoties likumīgā spēkā Kurzemes rajona tiesas 2019. gada 10. aprīļa nolēmumam par [personas B] pagaidu dzīvesvietu, faktiski vairs nebija izpildāms iepriekš pieņemtais Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 16. janvāra nolēmums.

Kurzemes rajona tiesa 2020. gada 22. februārī pieņēma spriedumu civillietā Nr.[1], nosakot bērna dzīvesvietu pie mātes Apvienotajā Karalistē. Ar minēto spriedumu no Jums [personas C] labā meitas uzturam piedzīti uzturlīdzekļi 129 EUR ik mēnesi līdz meitas pilngadībai.

Jūs izmantojāt savas tiesības un minēto spriedumu pārsūdzējāt Kurzemes apgabaltiesā. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija spriedumu nolemts noraidīt Jūsu apelācijas sūdzību un noteikt Jūsu meitas dzīvesvietu pie mātes Apvienotajā Karalistē.

Jūs izmantojāt savas tiesības un par Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija spriedumu iesniedzāt kasācijas sūdzību. Augstākās tiesas Senāts ar 2020. gada 31. augusta lēmumu atteicās ierosināt kasācijas tiesvedību. Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija spriedums civillietā [1] stājās likumīgā spēkā 2020. gada 31. augustā.

Secināms, ka civillietas [1] ietvaros tika izšķirts vecāku strīds par bērna dzīvesvietu un uzturlīdzekļiem, bet saskarsmes tiesības īstenošanas kārtība netika izskatīta, jo neviena no pusēm nebija tiesai iesniegusi tādu prasījumu. Tātad Jūs neizmantojāt savas tiesības civillietas [1] ietvaros noteikt saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību ar meitu, kura dzīvoja pie mātes Apvienotajā Karalistē.

[3.4] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 203. panta pirmajā un piektajā daļā noteikto tiesas spriedums stājas likumīgā spēkā pēc tam, kad notecējis termiņš tā pārsūdzēšanai apelācijas kārtībā un sūdzība nav iesniegta. Spriedumam, kas stājies likumīgā spēkā, ir likuma spēks, tas ir obligāts un izpildāms visā valsts teritorijā, un to var atcelt tikai likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā.

Atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajam²⁰, ja pēc sprieduma, kas izriet no aizgādības vai saskarsmes tiesībām, stāšanās spēkā mainās apstākļi, katrai no pusēm ir tiesības iesniegt jaunu prasību tiesā vispārējā kārtībā. Tātad jauna prasība var tikt iesniegta citā tiesā, ievērojot piekritību, ja mainījusies vecāka, pie kura bērns dzīvo, dzīvesvieta.

Attiecībā uz tādiem gadījumiem, kad nolēmuma izpilde nav iespējama, Civilprocesa likumā paredzēts, ka piedzinējs var lūgt tiesu pārskatīt nolēmumā noteikto saskarsmes tiesību izmantošanas laiku un vietu, lūgumu iesniedzot tiesā, kura taisījusi nolēmumu lietā, kas izriet no saskarsmes tiesībām, vai kuras darbības teritorijā izpildāms nolēmums, ja nav iespējama ārvalsts tiesas nolēmuma izpilde.²¹ Tātad neatkarīgi no laika posma, kāds pagājis no nolēmuma pieņemšanas, nolēmuma pārskatīšana un jauna nolēmuma pieņemšana attiecībā uz saskarsmes tiesību izmantošanas laiku un vietu piekrīt tiesai, kura taisījusi nolēmumu lietā.

²⁰ Civilprocesa likuma 244.¹⁴ pants.

²¹ Civilprocesa likuma 244.¹³ panta pirmā un otrā daļa.

Tiesībsarga ieskatā situācija, ka lietās, kas skar aizgādības un saskarsmes tiesības, vienlaicīgi par vienu prasības priekšmetu spēkā ir divi vai pat vairāki nolēmumi atsevišķās no jauna uzsāktās civillietās, norāda uz iespējamiem trūkumiem normatīvajos aktos. Normatīvais regulējums būtu uzlabojams, nosakot tādu kārtību pieteikuma izskatīšanai, kas nepieļauj divu spriedumu par vienu prasības priekšmetu spēkā esību. Tiesībsarga ieskatā Civilprocesa likumā būtu nosakāma kārtība, kādā iepriekš pieņemts nolēmums lietās, kas skar aizgādības un saskarsmes tiesības, ir atceļams. Tāpat būtu apsverams, vai gadījumos, ja mainījušies apstākļi pēc iepriekš pieņemta sprieduma, pieteikums būtu izskatāms tādā pat kārtībā, kā gadījumā, ja nolēmuma izpilde nav iespējama – pieteikumu izskatot iepriekš uzsāktās civillietas ietvaros.

[3.5] 2020. gada 1. jūlijā Jūs Kurzemes rajona tiesā cēlāt prasību pret [personu C], lūdzot noteikt vecāku kopīgu aizgādību pār meitu [personu B] un noteikt Jums saskarsmes tiesības ar meitu. Prasībā norādījāt, ka meitas dzīvesvieta ir pie mātes Apvienotajā Karalistē, meitu neesat redzējis kopš 2018. gada 22. decembra. 2020. gada 21. oktobrī Jūs prasību grozījāt, lūdzot noteikt meitas dzīvesvietu pie Jums Latvijā. Pirms prasības celšanas Jūs bērna dzīvesvietu bijāt deklarējis Liepājā, kur meitene nekad nav dzīvojusi.

Ar Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 26. oktobra lēmumu prasība atstāta bez izskatīšanas. Jūs izmantojāt savas tiesības un iesniedzāt blakus sūdzību Kurzemes apgabaltiesai. Ar Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 7. decembra lēmumu Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 26. oktobra lēmums daļā, ar kuru atstāta bez izskatīšanas Jūsu prasība pret [personu C] par bērna kopīgas aizgādības, saskarsmes tiesības, bērna dzīvesvietas noteikšanu, atstāts negrozīts un blakus sūdzība šajā daļā noraidīta.

Kurzemes apgabaltiesa lēmumā pievienojusies un atsaukusies uz Kurzemes rajona tiesas lēmuma argumentiem: “[..] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 219. panta pirmās daļas 5. punktu tiesa atstāj prasību bez izskatīšanas, ja saskaņā ar Latvijas Republikai saistošiem starptautiskiem līgumiem un Eiropas Savienības tiesību normām lieta nav piekritīga Latvijas tiesai. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015. gada 27. augusta sprieduma lietā Nr. SKC 2786/2015 1. tēzē konstatēts, ka atbilstoši Padomes 2003. gada 27. novembra Regulai (EK) Nr.2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un regulas (EK) Nr.1347/2000 atceļšanu (Regula Nr.2201/2003) tiesai (tiesnesim) lemjot jautājumus par vecāku atbildību, jāpārlicinās par savas tiesas starptautisko jurisdikciju un nacionālo piekritību lietā tiek konstatēts pārrobežu strīda elements. Saskaņā ar šo spriedumu gan pareizas tiesvedības mērķis, gan tiesas autonomijas respektēšana prasa, lai tiesa, kurā celta prasība, pārbaudītu savu jurisdikciju, ņemot vērā visu tās rīcībā esošo informāciju. Tiesai pirms lietas izšķiršanas, arī gadījumos, kas skar pagaidu noregulējumu, vispirms ir jāpievēršas jurisdikcijas pārbaudei. Tikai tad, kad konstatējams, ka strīda piekritība ir Latvijas jurisdikcijai, tiesai rodas pamats izlemt strīdus jautājumu pēc būtības. Saskaņā ar Regulas Nr.2201/2003 8. panta 1. punktu dalībvalsts tiesā ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī. Pušu kopīgās meitas pastāvīgā dzīvesvieta noteikta pie mātes Apvienotajā Karalistē ar Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija spriedumu, kas stājies spēkā ar Senāta 2020. gada 31. augusta Rīcības sēdes lēmumu lietā SKC-1300/2020. Spriedumā konstatēta [personas B] integrācija sociālajā un ģimenes vidē pie mātes Lielbritānijā, bet ar tēvu viņa nav tikusies kopš 2018. gada 22. decembra. Tiesas ieskatā tēvs pats izvēlēties neuzturēt bērnu un vecāka saikni, jo meitas dzīvesvietas adrese viņam bija zināma, netika izmantoti arī citi saskarsmes veidi. Lai gan prasītājs norādījis, ka meitu no Latvijas māte izvedusi bez viņa piekrišanas, viņš nav vērsies tiesā, lai situāciju mainītu Hāgas konvencijas kontekstā. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 244.³ panta pirmo daļu

prasību lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, ceļ tiesā pēc bērna dzīves vietas. Tā kā mātes dzīvesvieta atzīta par meitas pastāvīgo dzīves vietu, lieta ir piekritīga Apvienotās Karalistes jurisdikcijai un prasība atstājama bez izskatīšanas.”

Jūs Kurzemes rajona tiesā prasības pieteikumu par saskarsmes tiesības īstenošanas kārtību iesniedzāt tikai 2020. gada 1. jūlijā, ka meita jau gadu un sešus mēnešus dzīvoja pie mātes Apvienotajā Karalistē un nebijāt ar viņu varējis uzturēt attiecības. Turklāt prasību vēlāk grozījāt, lūdzot meitas dzīvesvietu noteikt pie Jums. Pievienojoties Kurzemes apgabaltiesas lēmumā norādītajam par tiesvedības piekritības noteikšanu, atzīstams, ka lietas izskatīšanas piekritība bija Apvienotās Karalistes kompetentajai tiesu instancei.

Vienlaikus secināms, ka Kurzemes rajona tiesa samērā ilgi – gandrīz četrus mēnešus nav izlēmusi jautājumu par lietas, kura saistīta ar bērna tiesību vai interešu nodrošināšanu un tiesā izskatāma ārpus kārtas, piekritību.

[3.6] 2021. gada 16. decembrī Jūs Kurzemes apgabaltiesā civillietā Nr. [1] iesniedzāt iesniegumu par 2020. gada 19. jūnija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Kā jaunatklātus apstākļus norādījāt: 1) kriminālprocess Nr.[1] ir izbeigts, Jums tajā nav bijis noteikts aizturētā, aizdomās turētā vai personas, pret kuru uzsākts kriminālprocess, statuss. Krimināllietā netika lemts jautājums par aizdomās turētā statusa noteikšanu Jums; 2) saziņā ar meitu Jums kļuvis zināms par iespējamu seksuālu vardarbību pret meitu, ko, iespējams, veicis bērna mātes dzīvesbiedrs; 3) norādījāt bažas par meitas drošību, turpinot atrasties mātes aprūpē.

Ar 2022. gada 3. janvāra lēmumu Kurzemes apgabaltiesa nolēmusi atteikt pieņemt Jūsu pieteikumu par Kurzemes apgabaltiesas 2020. gada 19. jūnija sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Tiesa vērsusi Jūsu uzmanību uz to, ka, ja Jūsu meitas dzīves apstākļi Apvienotajā Karalistē šobrīd ir tādi, kas neatbilst meitas vislabākajām interesēm, vai pastāv jebkāda veida vardarbības draudi, tad šāda situācija nav risināma šīs pabeigtās tiesvedības ietvaros, pamatojoties uz jaunatklātiem apstākļiem. Pastāv citi tiesiskie instrumenti, kā, piemēram, Jūs varat celt prasību tiesā, pamatojoties uz apstākļu maiņu, vērsties policijā, tiesībsargājošās iestādēs Apvienotajā Karalistē, u.tml.

Jūs izmantojāt savas tiesības iesniegt blakus sūdzību par Kurzemes apgabaltiesa 2022. gada 3. janvāra lēmumu, bet Augstākās tiesas Senāts 2022. gada 9. februārī pieņēma lēmumu atteikt pieņemt blakus sūdzību.

[3.7] 2022. gada 7. martā Jūs vērsāties Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā ar prasības pieteikumu pret [personu C] par bērna dzīves vietas noteikšanu, tiesas piedzīto uzturlīdzekļu piedziņas izbeigšanu, uzturlīdzekļu piedziņu.

Pieteikumā tiesai norādījāt, ka kopš 2021. gada novembra ir krasi mainījušies apstākļi, jo esat uzzinājis, ka meita bija pamesta viena Apvienotajā Karalistē. 2022. gada 18. februārī meita nonākusi slimnīcā Apvienotajā Karalistē un pēc izrakstīšanas tikusi ievietota audžuģimenē, bet bērna māte pametusi Apvienoto Karalisti. Norādījāt, ka nevienam, izņemot Jūs, neinteresē Jūsu meitas liktenis un, lai nepilngadīgo meiteni – Latvijas pilsoni varētu atgriezt Latvijā, ir jāceļ jauna prasība par bērna dzīvesvietas noteikšanu, lūdzot nekavējoties pieņemt lietā pagaidu noregulējumu, kas dos iespēju meiteni caur Tieslietu ministriju atgriezt Latvijā. Meitenei ir tikai 16 gadi un viņa nedrīkst dzīvot viena svešā valstī bez vecāku aprūpes un gādības.

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa 2022. gada 11. martā pieņēmusi lēmumu atteikt pieņemt Jūsu prasības pieteikumu. Ņemot vērā minēto, ka bērna dzīvesvietas kompetentām iestādēm ir tieša kontakta priekšrocība, tiesnese atzinusi, ka, piemērojot dalībvalstu starpā Hāgas 1996. gada 19. oktobra konvencijas saskaņotos jurisdikcijas un piemērojamā likuma noteikumus bērnu aizsardzības pasākumu lietās, nosakāma lietas

izskatīšanas piekritība saskaņā ar bērna pastāvīgo dzīvesvietu un prasība par bērna dzīvesvietas noteikšanu ir pakļauta Apvienotās Karalistes tiesai.

Jūs izmantojāt savas tiesības un Rīgas apgabaltiesā iesniedzāt blakus sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneses 2022. gada 11. marta lēmumu. Rīgas apgabaltiesa 2022. gada 22. aprīlī pieņēma lēmumu atlikt Jūsu blakus sūdzības izskatīšanu. Tiesa atzina, ka lietā nav iesniegti pierādījumi, kas apstiprina, ka ar Apvienotās Karalistes tiesas nolēmumu atteikts pieņemt Jūsu prasības pieteikumu pret [personu C] par [personas B] dzīvesvietas noteikšanu pie Jums, tiesas piedzīto uzturlīdzekļu piedziņas izbeigšanu un uzturlīdzekļu piedziņu no [personas C]. Jums uzlikts pienākums līdz 2022.gada 2.maijam (saņemšanas datums tiesā) minētos pierādījumus iesniegt Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijai.

2022. gada 5. maijā Rīgas apgabaltiesa pieņēma lēmumu atstāt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneses 2022.gada 11.marta lēmumu negrozītu, piekrītot minētajā lēmumā norādītajam pamatojumam.

Atzīstams, ka lietas par Jūs meitas dzīvesvietu izskatīšana ir piekritīga Apvienotās Karalistes kompetentajai tiesu instancei. Vienlaikus neviennozīmīgs ir jautājums par uzturlīdzekļiem, kuri Jums tika piedzīti ar Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 22. februāra spriedumu civillietā Nr.[1].

Jūsu rīcībā bija informācija, ka Jūsu meita neatrodas mātes aprūpē, bet ir ievietota aprūpes iestādē Apvienotajā Karalistē. Tātad faktiski Jums pienākums turpināt maksāt bērna mātei uzturlīdzekļus bija zudis, jo mainījušies būtiski faktiskie apstākļi – bērns vairs nav mātes aprūpē. No uzturdošanas pienākuma, kas noteikts ar tiesas spriedumu, Jūs varat tikt atbrīvots vienīgi, ja tiesa lēmusi par uzturlīdzekļu piedziņas izbeigšanu.

Atbilstoši Rīgas apgabaltiesas 2022. gada 5. maija lēmumam Jums būtu jāvērsas Apvienotās Karalistes kompetentajā tiesā ar lūgumu izbeigt uzturlīdzekļu piedziņu, kas Jums noteikta ar Kurzemes rajona tiesas 2020. gada 22. februāra spriedumu.

Prasības pieteikumu lietā par uzturlīdzekļiem Eiropas Savienības tiesību aktos un starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos, izmantojot attiecīgajos tiesību aktos norādītās veidlapas, var iesniegt vai pārsūtīt ar sadarbības nodrošināšanai iecelto Latvijas centrālo iestāžu starpniecību.²²

Sazinoties ar Tieslietu ministriju, noskaidrots, ka Latvijas kompetentā iestāde starptautiskajai sadarbībai uzturlīdzekļu jautājumos ir Uzturlīdzekļu garantiju fonds. Tieslietu ministrija informējusi tiesībsargu par Uzturlīdzekļu garantiju fonda sniegto atbildi²³ par iespēju vecākam pārtraukt uzturlīdzekļu maksāšanu, ja bērns, kurš dzīvo ārzemēs, vairs neatrodas pie vecāka, bet Latvijas tiesa atsaka lietu izskatīt: “Tā kā Apvienotā Karaliste ir izstājusies no Eiropas Savienības, tad turpmāka sadarbība pārrobežu uzturlīdzekļu lietās notiek saskaņā ar Hāgas 2007. gada 23. novembra konvenciju par uzturlīdzekļu bērniem un cita veida ģimenes uzturēšanas līdzekļu pārrobežu piedziņu. Konvencijas 10.panta 2.punkta c) apakšpunkts nosaka, ka parādnieks, pret kuru pieņemts tiesas nolēmums par uzturlīdzekļu piedziņu, var iesniegt bērna dzīvesvietas valstī pieteikumu par Latvijā pieņemta tiesas sprieduma grozīšanu. Lai to izdarītu, Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai jāiesniedz aizpildīta veidlapa, kas pieejama HCCH mājaslapā:<https://assets.hcch.net/docs/7b1c5829-81a6-46f5-902e-d59b572dff8a.pdf>. Nepieciešamā veidlapa ir Application for Modification of a Decision 45. lappusē.

Papildus jāiesniedz: 1)tiesas spriedums par uzturlīdzekļu piedziņu, kuru nepieciešams grozīt; 2)pierādījumi, kas pamato prasību par piedziņas izbeigšanu;

²² Civilprocesa likuma 128. panta ceturtdā daļa.

²³ Tieslietu ministrijas 2022. gada 17. maija e-pasts.

3) Latvijas tiesas atteikums par jurisdikciju. Dokumentiem nepieciešams tulkojums angļu valodā, kā arī, izskatot dokumentus, var tikt konstatēta nepieciešamība pēc papildu dokumentiem – par to tad persona tiktu attiecīgi informēta.

Jāņem vērā, ka Apvienotā Karaliste ietver vairākas atsevišķas jurisdikcijas (Ziemeļrija, Skotija vai Anglija un Velsa). Vecākam būtu jāzina, kurā no jurisdikcijām dzīvo otrs vecāks un bērns, lai varētu atbilstoši pēc piekritības iesniegt pieteikumu par sprieduma grozīšanu. Ja vecākam nav zināma otra vecāka un bērna dzīvesvieta, tad pirms tam var vērsties Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā ar lūgumu to noskaidrot, iesniegumā norādot, kādam nolūkam informācija nepieciešama.”

Minētā Uzturlīdzekļu garantiju fonda informācija Jums tika pārsūtīta rīcībai, lai risinātu jautājumu par uzturlīdzekļu piedziņas izbeigšanu.

Jūs neesat informējis tiesībsargu, vai esat izmantojis valstī noteikto mehānismu, vērsties Uzturlīdzekļu garantiju fondā pieteikuma iesniegšanai par uzturlīdzekļu piedziņas izbeigšanu, tādēļ nav iespējams pārlicināties par pieejamā mehānisma efektivitāti.

Secināms, ka Jūs esat izmantojis savas tiesības gan Bāriņtiesas Lēmuma tiesiskuma izvērtēšanai visās tiesu instancēs, gan nododot strīda par bērna dzīvesvietu izšķiršanu tiesai. Konstatējams, ka Jūs savu tiesību īstenošanai esat saņēmis juridisku palīdzību ar zvērinātu advokātu un juristu palīdzību, kas pārstāvējuši Jūs visās tiesu instancēs gan administratīvās lietas, gan civillietu izskatīšanas procesos. Vienlaikus konstatējams, ka atsevišķos gadījumos Jūsu vērsšanās ar pārstāvja starpniecību ar prasības pieteikumu tiesās nav bijusi atbilstoša tiesību normām par lietas piekritību tiesai, piemēram, par lietu piekritību Latvijas jurisdikcijai, ja bērna dzīvesvieta ir ārvalstī. Lietu piekritība gadījumos, ja bērna dzīvesvieta ir pie otra vecāka ārvalstī, ir noteikta Latvijas atzītos starptautiskajos tiesību aktos un tie ir jāievēro neatkarīgi no bērna pilsonības valsts. Tiesvedības, kas saistītas ar Jūsu meitas tiesību un interešu nodrošināšanu, dažādās tiesu instancēs ir turpinājušās no 2019. gada janvāra līdz 2022. gada jūnijam.

[4] Tieslietu ministrijas iesaiste sadarbībā ar Apvienotās Karalistes kompetento iestādi

[4.1] Atbilstoši Latvijas starptautiskajām saistībām bērnu tiesību aizsardzības jomā Ministrija pilda Centrālās iestādes funkciju vairāku Latvijai saistošo starptautisko instrumentu ietvaros, tajā skaitā Hāgas 1980. gada 25. oktobra konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk – 1980.gada Konvencija) ietvaros, Hāgas 1996. gada 19. oktobra konvencijas par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (turpmāk – 1996.gada Konvencija) un Padomes 2003. gada 27. novembra Regulu (EK) Nr.2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr.1347/2000 atcelšanu (turpmāk – Regula) ietvaros, kas bija piemērojama sadarbībā ar Apvienoto Karalisti līdz 2020. gada 31. decembrim.

[4.2] Pēc tiesībsarga lūguma Ministrija sniegusi informāciju²⁴ par iesaistīšanos Jūsu meitas [personas B] tiesību un interešu nodrošināšanā.

2019. gada 1. februārī Ministrijā saņemts Jūsu pieteikums par Jūsu meitas atgriešanos no Apvienotās Karalistes Latvijā 1980. gada Konvencijas ietvaros.

²⁴ Tieslietu ministrijas 2022. gada 10. februāra vēstule Nr. [2].

2019. gada 5. februārī Ministrijā saņemta [..] pilsētas bāriņtiesas vēstule par iespējamo [personas B] apdraudējumu, atrodoties mātes [personas C] aprūpē Apvienotajā Karalistē.

2019. gada 15. februārī Ministrija nodrošināja Jūsu pieteikuma un pievienoto dokumentu tulkojumu, iekļaujot informāciju par [..] pilsētas bāriņtiesas bažām par iespējamo bērna apdraudējumu mātes aprūpē, un nosūtīja to Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, par minēto informējot Jūs un [..] pilsētas bāriņtiesu.

2019. gada 28. martā Anglijas un Velsas Centrālā iestāde nozīmēja juridisko biroju *Dawson Cornwell the Family Law Firm* un konkrēti advokātu [personu G] pārstāvēt Jūsu intereses Apvienotās Karalistes tiesā lietā par Jūsu meitas atgriešanos no Apvienotās Karalistes Latvijā. Turpmāka saziņa par tiesvedības gaitu Apvienotajā Karalistē notika starp Jums un [personu G] nepastarpināti.

2019. gada 1. aprīlī Ministrijā tika saņemts bērna mātes [personas C] iesniegums par situāciju ģimenē, uz kuru Ministrija atbildēja 2019. gada 16. aprīlī, tostarp vēršot uzmanību uz 1980. gada Konvencijas mērķiem un norādot, ka procesā par bērna atgriešanu pastāvīgās dzīvesvietas valstī netiek izskatīts jautājums par vecāku aizgādības tiesībām.

2019. gada 10. aprīlī Kurzemes rajona tiesa pieņēma lēmumu par [personas B] pagaidu dzīvesvietas noteikšanu pie mātes Apvienotajā Karalistē.

2019. gada 8. maijā Ministrijā tiesvedības gaitā saņemts Jūs pārstāvošā juridiskā biroja *Dawson Cornwell the Family Law Firm* pieprasījums Latvijas kompetentajām iestādēm sagatavot ziņojumu par to, kādi aizsardzības pasākumi tiks nodrošināti, ja Apvienotās Karalistes kompetentā tiesa pieņems lēmumu par bērna atgriešanu Latvijā, ņemot vērā tiesvedībā saņemto informāciju par pastāvošajām bažām (Regulas 11.pants).

2019. gada 9. maijā nosūtīts atbilstošs pieprasījums Bāriņtiesai un [..] pilsētas domes labklājības pārvaldei.

2019. gada 9. maijā Ministrijā saņemta [..] pilsētas domes labklājības pārvaldes atbilde, kas tajā pašā dienā pārsūtīta *Dawson Cornwell the Family Law Firm*.

2019. gada 10. maijā saņemta Bāriņtiesas atbilde uz minēto pieprasījumu, kas tajā pašā dienā tika nosūtīta *Dawson Cornwell the Family Law Firm*.

2019. gada 20. maijā no Apvienotās Karalistes Centrālās iestādes saņemts papildu pieprasījums par aizsardzības pasākumiem un risku un labklājības izvērtējumu, kas 2019. gada 22. maijā tika nosūtīts [..] pilsētas bāriņtiesai.

2019. gada 21. maijā Ministrijā saņemta Bāriņtiesas vēstule, kurā lūgts izprasīt no Apvienotās Karalistes kompetentajām iestādēm informāciju par [personas B] dzīves apstākļiem, kas nepieciešama civillietā par [personas B] dzīvesvieta noteikšanu.

Ņemot vērā to, ka informācija par [personas B] dzīves apstākļiem un iespējamo apdraudējumu pie mātes jau bija izprasīta no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes, Ministrija 2019. gada 23. maijā nosūtīja atgādinājumu, lūdzot sniegt informāciju par provizorisku termiņu atbildes sniegšanai par [personas B] dzīves apstākļiem pie mātes.

2019. gada 24. maijā Ministrijā saņemts Kurzemes rajona tiesas pieprasījums sniegt informāciju par tiesvedības gaitu Apvienotajā Karalistē, uz kuru sniegta atbilde e-pasta vēstulē, pievienojot Augstās Justīcijas tiesas 2019. gada 13. maija rīkojuma tulkojumu latviešu valodā.

2019. gada 28. maijā Ministrijā saņemta Jūsu e-pasta vēstule, ar kuru Jūs pārsūtījāt savam juridiskajam pārstāvim nosūtīto informāciju, ka esat nobažījies par savas meitas iespējamo apdraudējumu pie mātes, pievienojot fotogrāfijas, kas, Jūsaprāt, liecināja par meitas depresīvo stāvokli un psiholoģisko diskomfortu. Ministrija par saņemto informāciju nekavējoties informēja Anglijas un Velsas Centrālo iestādi, nosūtot fotogrāfijas un

informējot par iespējamo nopietno [personas B] apdraudējumu, lūdzot Apvienotajā Karalistē veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai pasargātu bērnu.

2019. gada 29. maijā saņemts Anglijas un Velsas Centrālās iestādes e-pasts, kurā apstiprināta informācijas saņemšana, kā arī sniegts apstiprinājums, ka ir informēts Jūsu juridiskais pārstāvis, lūdzot atbilstoši informēt atbildīgo sociālo darbinieku. E-pasta vēstulei tika pievienots Bērnu un ģimenes lietu tiesas konsultatīvā un atbalsta dienesta (*Children and Family Court Advisory and Support Service*) kompetentā darbinieka [personas G] 2019. gada 24. aprīļa ziņojums, kurā cita starpā izvērtēta arī [personas B] brieduma pakāpe un sniegtais viedoklis tiesvedībā, ka viņa vēlas palikt savas mātes aprūpē.

2019. gada 30. maijā saņemtais atzinums zināšanai nosūtīts [...] pilsētas bāriņtiesai un Bāriņtiesai.

2019. gada 31. maijā Ministrijā saņemta [...] pilsētas bāriņtiesas atbilde uz 2019. gada 20. maija papildinformācijas pieprasījumu par aizsardzības pasākumiem un risku un labklājības izvērtējumu, kas 2019. gada 3. jūnijā tika pārsūtīts Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei e-pasta vēstulē.

2019. gada 20. jūnijā no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes saņemta informatīva e-pasta vēstule, ka bērna māte [persona C] tiesvedības gaitā par bērna atgriešanos no Anglijas Latvijā turpmāk pati pārstāvēs savas intereses. Informācija tika pievienota lietai, jo tā pēc būtības neprasija turpmāku rīcību, savukārt Jūsu juridiskais pārstāvis par tiesvedības gaitu un aktualitātēm informēja Jūs nepastarpināti.

2019. gada 5. jūlijā Ministrijā no Jums e-pasta vēstulē tika saņemts Apvienotās Karalistes kompetentās tiesas galīgais nolēmums atgriešanas lietā 1980. gada Konvencijas ietvaros, kas tika pieņemts 2019. gada 21. jūnijā.

Jūs telefoniski informējāt Ministriju, ka nepiekrīt Apvienotās Karalistes kompetentās tiesas nolēmumam, kas izdeva rīkojumu noraidīt Jūsu pieteikumu par meitas atgriešanos no Apvienotās Karalistes Latvijā. Ministrija attiecīgi 2019. gada 4. jūlijā e-pasta vēstulē informēja Anglijas un Velsas Centrālo iestādi, lūdzot sniegt informāciju par apelācijas iesniegšanas iespējām.

Ministrijā 2019. gada 16. jūlijā tika saņemta e-pasta vēstule no Anglijas Centrālās iestādes, kurā informēts, ka Jūsu juridiskais pārstāvis [persona F] atbildējis, ka nav paredzams veiksmīgs pieteikuma iznākums par apelācijas iesniegšanu. Kā norādījis [persona F], lielākais šķērslis ir bijis Latvijas tiesas 2018. gada 10. aprīļa lēmums, ar kuru atļauta bērna atrašanās Apvienotajā Karalistē. Šī lēmuma dēļ advokātu birojam bijis grūti panākt bērna atgriešanu Latvijā saskaņā ar 1980. gada Konvenciju un Regulu. Tāpat Anglijas un Velsas Centrālā iestāde minētajā e-pasta vēstulē informēja, ka lieta par [personas B] atgriešanos no Apvienotās Karalistes Latvijā tiek slēgta.

2019. gada 26. jūlijā Ministrija Jums nosūtīja vēstuli par minēto situāciju.

2019. gada 2. augustā Ministrijā saņemts Jūsu juridiskā pārstāvja [personas H] iesniegums, kurā uzdoti dažādi jautājumi saistībā ar tiesvedību Apvienotajā Karalistē par bērna atgriešanos Latvijā. Ministrija nodrošināja iesnieguma tulkojumu angļu valodā un 2019. gada 9. augustā iesniegumu nosūtīja Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, lūdzot sniegt atbildes pieteikuma iesniedzējam.

2019. gada 12. augustā tika saņemta Anglijas un Velsas Centrālās iestādes atbilde, ka pieprasījums tiks pārsūtīts bērna tēva juridiskajam pārstāvim, taču nav zināms, vai atbilde tiks sniegta, ņemot vērā, ka lietas būtība un pamatojums izklāstīts tiesas lēmumā.

2019. gada 12. augustā Ministrija nosūtīja atbildi Jūsu juridiskajam pārstāvim [personai H], sniedzot atbildes uz Ministrijas kompetencē esošajiem jautājumiem, vienlaikus informējot, ka par pārējiem jautājumiem izprasīta informācija no Anglijas un

Velsas Centrālās iestādes. Ņemot vērā Apvienotās Karalistes kompetentās tiesas pieņemto lēmumu par Jūsu meitas neatgriešanos Latvijā, Ministrija informēja par iespēju atbilstoši 1980.gada Konvencijas 21. pantā noteiktajam iesniegt pieprasījumu par saskarsmes tiesību nodrošināšanu kā vecākam, kuram ir ierobežotas vai liegtas saskarsmes tiesības ar viņa bērnu, kurš dzīvo citā Konvencijas dalībvalstī.

2019. gada 19. augustā saņemts [personas H] iesniegums par tikšanos ar Ministrijas amatpersonām, lai pārrunātu lietu.

2019. gada 23. augustā nosūtīta vēstule Jūsu juridiskajam pārstāvim [personai H], pievienojot no Anglijas un Velsas saņemtās atbildes uz 2019. gada 2. augusta iesniegumā uzdotajiem jautājumiem, vienlaikus informējot par iespējamo tikšanās datumu Ministrijā, lai pārrunātu lietu.

2019. gada 5. septembrī Ministrijā notika Jūsu un Jūsu juridiskā pārstāvja [personas H] tikšanās, kurā Jūs tikāt uzklauts un izskaidrotas Ministrijas intervences iespējas, norādot, ka lieta par bērna atgriešanos 1980. gada Konvencijas ietvaros ir noslēgusies, lietā nav strīda par to, ka bērna dzīvesvieta ir bijusi Latvijā, tādēļ visi jautājumi par bērna dzīvesvietas noteikšanu un aizgādības tiesībām risināmi attiecīgajā vispārējās jurisdikcijas tiesā, tomēr Ministrija var pieprasīt informāciju no Apvienotās Karalistes kompetentajām iestādēm par bērna dzīves apstākļiem Regulas 55.panta ietvaros, kā arī iespējams sniegt pieteikumu par saskarsmes tiesību nodrošināšanu 1980. gada Konvencijas ietvaros.

Jūs 2019. gada 5. septembrī esat sagatavojis iesniegumu par bērna dzīves apstākļu pārbaudi pie mātes Regulas 55.panta ietvaros. Iesniegums iztulkots angļu valodā un 2019. gada 9. septembrī nosūtīts Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei. 2019. gada 9. septembrī saņemta atbilde no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes, norādot, ka tiks uzsākta jauna lieta, pamatojoties uz Jūsu pieprasījumu par dzīves apstākļu pārbaudi, ņemot vērā, ka nolaupīšanas lieta jau ir noslēgusies.

2019. gada 27. septembrī Ministrija nosūtīja vēstuli Bāriņtiesai, pievienojot pielikumā Apvienotās Karalistes kompetentās tiesas nolēmumus lietā par [personu B].

2019. gada 1. oktobrī Ministrijā tika saņemts apstiprinājums no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes par pieteikuma saņemšanu un pārsūtīšanu kompetentajai vietējai pašvaldībai.

2019. gada 15. oktobrī saņemts Jūsu e-pasts, kuram pievienots psiholoģes [personas I] izpētes rezultāts, kuru lūgts pārsūtīt Anglijas kompetentajām iestādēm, jo tam varētu būt nozīme, sociālajam darbiniekam sagatavojot atbildi par [personas B] dzīves apstākļiem.

2019. gada 11. novembrī iztulkots psiholoģes [personas I] izpētes rezultāts nosūtīts Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, lūdzot to pārsūtīt kompetentajam sociālajam darbiniekam, kurš veica bērna dzīves apstākļu pārbaudi.

2019. gada 26. novembrī saņemts Jūsu iesniegums, kurā lūgts sniegt informāciju, kāpēc nav saņemta atbilde uz 2019. gada 5. septembra iesniegumu par [personas B] dzīves apstākļu noskaidrošanu.

2019. gada 28. novembrī nosūtīta e-pasta vēstule Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, lūdzot sniegt informāciju par nosūtītā pieprasījuma virzību.

2019. gada 2. decembrī saņemta Anglijas un Velsas Centrālās iestādes atbilde, norādot, ka vietējā pašvaldība informējusi, ka izvērtējums joprojām notiek, ņemot vērā lietas komplekso raksturu, Bērnu un ģimenes lietu tiesas konsultatīvā un atbalsta dienesta iepriekšējo iesaisti un lietā saņemtos tiesas lēmumus un citus dokumentus. Tiklīdz tiks saņemts izvērtējuma ziņojums, Anglijas un Velsas Centrālā iestāde par to informēs.

2019. gada 6. decembrī nosūtīta vēstule Jūsu juridiskajam pārstāvim [personai H], informējot par Anglijas un Velsas Centrālās iestādes sniegto skaidrojumu, kādēļ netika saņemts ziņojums par [personas B] dzīves apstākļiem.

2020. gada 3. janvārī saņemts Jūsu iesniegums angļu valodā, kuru lūgts pārsūtīt Anglijas kompetentajai iestādei. Ministrija 2020. gada 3. janvārī pārsūtīja Jūsu iesniegumu Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, lūdzot to nosūtīt vietējai pašvaldībai, kura veica izvērtējumu.

2020. gada 15. janvārī no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes saņemts ziņojums par [personas B] dzīves apstākļiem, kopumā norādot, ka vietējai pašvaldībai nav bažu par bērna dzīves apstākļiem un lieta līdz ar to tiek slēgta gan pašvaldībā, gan Anglijas un Velsas Centrālajā iestādē. 2020. gada 21. janvārī minētais ziņojums nosūtīts Jūsu juridiskajam pārstāvim [personai H].

Ministrija vērsusi Jūsu uzmanību, ka Latvijas Centrālās iestādes iespējas iesaistīties situācijas risināšanā tiek ierobežotas ar brīdi, kad lieta pieteikumā par bērna atgriešanu ir noslēgusies (pieņemts galīgais lēmums) un saņemts ziņojums no ārvalsts kompetentās tiesas Regulas 55. panta ietvaros, informējot, ka bērna dzīves apstākļi pie konkrētā vecāka ārvalstī nav apdraudēti. Proti, turpmākā Ministrijas iesaistīšanās iespējama tikai, ja Jūs iesniegtu pieteikumu par saskarsmes tiesību nodrošināšanu ar meitu 1980. gada Konvencijas ietvaros. Vienlaikus Jūs tikāt informēts par 1980. gada Konvencijā noteikto bērna vecuma ierobežojumu, proti, pieprasījumu var iesniegt tikai attiecībā uz saskarsmes tiesību nodrošināšanu ar bērnu, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu. Tāpat Ministrija vērsusi Jūsu uzmanību, ka bērna, kurš sasniedzis pusaudža vecumu, dzīvesvietas noteikšanai un saskarsmes tiesību risināšanai būtu vēlams izmantot mediāciju.

[4.3] 2020. gada 28. maijā Ministrijā no Jums saņemts pārsūtīts Latvijas Republikas Senāta 2020. gada 15. maija spriedums, kas pievienots lietas materiāliem.

2020. gada 4. augustā saņemta Bāriņtiesas vēstule, kurā informēts par Jūsu iesnieguma saņemšanu un lūgts noskaidrot no Anglijas kompetentās iestādes, vai bērns pie mātes nav apdraudēts un kādi ir [personas B] dzīves apstākļi.

Ministrija, ņemot vērā, ka saņemts atkārtots iesniegums par pamatotām bažām par bērna apdraudējumu, nodrošināja Bāriņtiesas vēstules tulkojumu un 2020. gada 20. augustā nosūtīja Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei kā jaunu pieteikumu par iespējamo bērna apdraudējumu Regulas 55. panta ietvaros.

2020. gada 26. augustā nosūtīta vēstule Bāriņtiesai, informējot, ka Ministrija nodrošinājusi Bāriņtiesas vēstules un Jūsu iesnieguma tulkojumu un nosūtījusi Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei Regulas ietvaros vēstuli, kurā lūgts, sadarbojoties ar kompetentajām iestādēm, veikt bērna labklājības pārbaudi mātes dzīvesvietā Apvienotajā Karalistē, veikt nepieciešamos pasākumus bērna interešu un tiesību aizsargāšanai, attiecīgi par to informējot Ministriju.

2020. gada 7. septembrī saņemta Anglijas un Velsas Centrālās iestādes atbilde, ka pieprasījums saņemts un nosūtīts kompetentajai vietējai pašvaldībai.

2021. gada 12. februārī Ministrija nosūtīja atgādinājuma e-pastu Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, norādot, ka joprojām nav saņemta atbilde par [personas B] iespējamo apdraudējumu pie mātes Anglijā.

2021. gada 6. martā Ministrijā saņemts Jūsu pieteikums 1980. gada Konvencijas 21. panta ietvaros par saskarsmes tiesību nodrošināšanu ar Jūsu meitu [personu B].

2021. gada 22. martā pieprasījums nosūtīts Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei un nosūtīta vēstule Jums, informējot, ka Ministrija pieprasījumu ir nosūtījusi Anglijas un

Velsas Centrālajai iestādei 1980. gada Konvencijas ietvaros, lūdzot veikt nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu Jūsu un meitas saskarsmes tiesības.

2021. gada 7. aprīlī saņemta Bāriņtiesas vēstule, kurā lūgts sniegt atbildi uz Bāriņtiesas 2020. gada 4. augusta pieprasījumu pārbaudīt, vai [persona B] nav apdraudēta savas mātes aprūpē.

2021. gada 9. aprīlī Ministrija nosūtīja e-pasta vēstuli Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, lūdzot to steidzamības kārtā sniegt atbildi uz Bāriņtiesas pieprasījumu.

2021. gada 9. aprīlī Ministrijā no Anglijas un Velsas Centrālā iestādes saņemts vietējās pašvaldības ziņojums Regulas 55. panta ietvaros, kurā apstiprināts, ka nav bažu par [personas B] aprūpi mātes ģimenē un nav apstiprinājusies informācija par meitenes apdraudējumu.

2021. gada 12. aprīlī Ministrija nosūtīja saņemto ziņojumu Bāriņtiesai.

2021. gada 14. aprīlī saņemts apstiprinājums no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes, informējot par 1980. gada Konvencijas 21. panta pieprasījuma saņemšanu un par juridiskā pārstāvja nozīmēšanu Jūsu interešu aizstāvībai kā arī iespēju izmantot mediāciju.

2021. gada 28. aprīlī Ministrija nosūtīja attiecīgu vēstuli Jums. Anglijas un Velsas Centrālā iestāde Jūsu pārstāvībai piešķīra to pašu juridisko biroju, kas pārstāvēja Jūsu intereses bērna atgriešanas lietā. Tālākā sadarbība par saskarsmes lietas virzību notika starp Jums un Jūsu juridisko pārstāvi nepastarpināti

[4.4] 2021. gada 14. decembrī Jūs telefoniski sazinājāties ar Ministriju, informējot par pēdējiem notikumiem – sarunu ar meitu pa tālruni, kura tikusi ierakstīta un kuras laikā [persona B] atklājusi ļoti satraucošu informāciju, proti, ka mātes partneris pirms dažiem gadiem prasījis [personas B] un viņas draudzenes kailfoto, kā arī to, ka mātes ceļojuma laikā mātes partneris [personai B] licis ēst vecu pārtiku. 2021. gada 14. decembrī Ministrijā saņemtas vairākas Jūsu e-pasta vēstules ar informāciju par Jūsu pieteikumu Valsts policijas Kibernoziģegumu nodaļai krimināllietas ierosināšanai, saziņu ar Apvienotās Karalistes policiju un saziņu ar Apvienotās Karalistes Sociālo dienestu. Ministrija telefona sarunā ar Jums konstatēja, ka esat veicis nepieciešamās darbības – vērsies tiesībsargājošās iestādēs, kuru kompetencē ir attiecīgu nodarījumu izmeklēšana un sadarbība ar ārvalsts kompetentajām tiesībsargājošajām iestādēm. Tika izskaidrotas arī ministrijas, kā Centrālās iestādes, kompetences robežas 1996. gada Konvencijas ietvaros, kas neietver sadarbību krimināllietās, tomēr, ņemot vērā sarežģīto situāciju un [personas B] iespējamo apdraudējumu no mātes partnera, Ministrija informēja par iespēju sazināties ar Apvienotās Karalistes tiesībsargājošās iestādes amatpersonu, kura strādā Starptautiskajā noziedzības koordinācijas centrā, ar kuru Ministrijai iepriekš bijusi veiksmīga sadarbība.

2021. gada 16. decembrī ministrija nosūtīja e-pasta vēstuli Starptautiskā noziedzības koordinācijas centra amatpersonai, izklāstot situāciju un lūdzot sniegt informāciju par papildus pieejamiem resursiem, kas varētu būt piesaistīti, lai nodrošināta bērna tiesības.

2021. gada 22. decembrī no minētās amatpersonas saņemta atbilde, ka Apvienotās Karalistes sociālais darbinieks vai policists varētu nointervēt [personu B], taču par to būtu jāinformē arī meitenes māte, kas ir viņas juridiskais aizbildnis, par ko ministrija attiecīgi telefoniski Jūs informēja. Jūs norādījāt, ka nav lietderīgi intervēt meiteni, ja par to zinās viņas māte, jo tad viņa neatklās patiesību. Jūs lūdzāt noskaidrot, vai ir iespējams meitu šķirt no mātes un īslaicīgi ievietot krīzes centrā, kur viņa justos drošībā un ar viņu strādātu speciālisti.

Ministrija attiecīgi sazinājās e-pasta vēstulē ar Starptautiskās noziedzības koordinācijas centru un informēja par Jūsu priekšlikumu, taču 2022. gada 7. janvārī tika

saņemta atbilde, ka norādītajos apstākļos to nav iespējams īstenot. Par to Jūs informēja, savukārt Jūs norādījāt, ka tādā gadījumā vēlētos, lai ar meitu runātu atsevišķā telpā bez mātes klātbūtnes, iespējams, skolā, kur meitenei tiktu sniegta informācija, ka viņa var izpaust visu informāciju un tiks pasargāta.

Ministrija 2022. gada 24. janvārī nosūtīja e-pasta vēstuli Starptautiskās noziedzības koordinācijas centram, informējot, ka Jūs piekrītat, ka ar meiteni runā policists, informējot par konfidencialitāti un iespēju izpaust visu informāciju.

2022. gada janvārī notika saziņa ar Jums un Jūsu juridisko pārstāvi Apvienotajā Karalistē par saskarsmes lietas virzību, kurā Apvienotās Karalistes tiesa apturējusi tiesvedību, lai sagaidītu Latvijas kompetento tiesu nolēmumus šajā lietā.

Ministrija sniedza tiesībsargam papildu informāciju²⁵ par veiktajām darbībām Jūsu meitas tiesību un interešu nodrošināšanā.

2022. gada 11. februārī Ministrijā no Jūsu pārstāves [personas J] saņemti pārsūtītie lietas materiāli, kuri pievienoti lietai.

2022. gada 17. februārī Ministrija nosūtījusi e-pasta vēstuli Apvienotās Karalistes Starptautiskās noziedzības koordinācijas centram un lūgusi sniegt informāciju, vai policijas pārstāvis ir runājis ar [personu B], kā Jūs to esat ierosinājis.

2022. gada 22. februārī saņemta atbilde, ka Starptautiskās noziedzības koordinācijas centram nav izdevies atrisināt šo lietu un tēvam pašam jāvēršas policijā. Ņemot vērā to, ka Ministrijas rīcībā bijusi informācija, ka Jūs jau vairākas reizes esat izmantojis iespēju un vērsies policijā Apvienotajā Karalistē, taču saņēmis atteikumu, Ministrija nesūtīja atkārtoti informāciju Jums par Jūsu tiesībām vērsties policijā.

2022. gada 23. februārī saņemts Jūsu e-pasts, kurā izsakāt sašutumu par visu iestāžu darbu un norādāt, ka vērsīsieties Eiropas tiesā pret Latviju. Norādāt, ka nav zināms, kādēļ Anglijas tiesa, kura izskata lietu par saskarsmes tiesību nodrošināšanu, gaida Latvijas Republikas administratīvās tiesas spriedumu. Vienlaikus 2022. gada 23. februārī Ministrijā saņemts Jūsu telefona zvans, sarunā informējāt, ka no savas meitas uzzinājāt, ka viņa un viņas māsa izņemta no mātes aprūpes.

2022. gada 23. februārī Ministrija steidzamības kārtā nosūtīja e-pasta vēstules Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, Jūsu advokātei [personai K], kas pārstāv Jūsu intereses Anglijas kompetentajā tiesā lietā par saskarsmes tiesību nodrošināšanu ar Jūsu meitu Hāgas 1980.gada Konvencijas ietvaros, kā arī kontaktpersonai no Starptautiskās noziedzības koordinācijas centra Apvienotajā Karalistē, lūdzot sniegt informāciju par izveidojušos situāciju un informējot par Jūsu gatavību steidzamības kārtā doties pakal meitai uz Apvienoto Karalisti.

Ministrijā 2022. gada 24. februārī saņemta atbilde no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes, kurā norādīts, ka, ņemot vērā datu aizsardzības likumus Anglijā un Velsā, Anglijas un Velsas Centrālā iestāde nevar vērsties pie [X pilsētas] Sociālā dienesta un lūgt sniegt informāciju par bērnu bez juridiska pamatojuma to darīt, jo lieta par [personas B] sociālo situāciju ir slēgta un nepieciešams jauns pieprasījums atbilstoši Hāgas 1996. gada Konvencijas 37. pantā noteiktajam.

2022. gada 24. februārī Ministrijā saņemta arī atbilde no Jūsu juridiskās pārstāves [personas K], kura norādījusi, ka viņai nav kontaktu [X pilsētas] Sociālajā dienestā, taču viņa sazināsies ar māti, lai noskaidrotu aktuālo situāciju.

2022. gada 24. februārī saņemta arī Starptautiskās noziedzības koordinācijas centra atbilde, ka nav iespējams palīdzēt šajā jautājumā.

²⁵ Tieslietu ministrijas 2022. gada 5. maija vēstule Nr. [3].

2022. gada 24. februārī no Jums saņemts pārsūtīts Jūsu mātes [personas L] iesniegums par telefona sarunu ar mazmeitu [personu B], kurā uzzinājusi, ka meitene bijusi slimnīcā un pēc tam audžuģimenē.

2022. gada 28. februārī Ministrijā saņemts Jūsu e-pasts, kuram pievienots 2021. gada 6. decembra ziņojums Anglijas Sociālajam dienestam, kā arī Valsts policijas 2021. gada 16. novembra vēstule par kriminālprocesa uzsākšanu.

2022. gada 1. martā saņemts Jūsu e-pasts, ar kuru pārsūtījāt sociālās darbinieces [personas M] e-pasta vēstuli, kurā apstiprināta [personas B] ievietošana pašvaldības aprūpē uz 2022. gada 18. februārī izdotas mātes piekrišanas pamata, kas izdota saskaņā ar 1989.gada Likuma par bērniem 20.pantu. Informēts, ka ātrāk nebija iespējams ar Jums sazināties, jo gan [persona B], gan ģimenes locekļi norādīja, ka viņiem nav zināma Jūsu kontaktinformācija un plašāka informācija Jums tiks sniegta pa tālruni.

2022. gada 2. martā nosūtīts pieprasījums Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei 1996. gada Konvencijas ietvaros par informācijas sniegšanu [personas B] lietā.

2022. gada 3. martā Ministrijā saņemta e-pasta vēstule no Jums, kurā norādīts, ka Jums dienas laikā ir vajadzīgs oficiāls dokuments no Ministrijas, ka Jūsu meita ir izņemta no mātes ģimenes un ievietota audžuģimenē. Atbildot uz lūgumu, 2022. gada 3. martā Jums nosūtīta Ministrijas vēstule, sniedzot tās rīcībā esošo informāciju.

2022. gada 15. martā saņemta Jūsu e-pasta vēstule, kurā norādīts, ka sociālā darbiniece, kura bija ar Jums sazinājusies par meitas lietu, norādījusi, ka lietā tiks nozīmēts cits sociālais darbinieks.

2022. gada 15. martā Ministrija nosūtījusi e-pasta vēstuli Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei ar lūgumu apstiprināt Ministrijas 2022. gada 2. martā nosūtītā pieprasījuma saņemšanu un virzību.

2022. gada 16. martā no Jums saņemts pārsūtīts Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2022. gada 11. marta lēmums, ar kuru atteikts pieņemt Jūsu prasības pieteikumu pret [personu C] par bērna dzīves vietas noteikšanu, tiesas noteikto uzturlīdzekļu piedziņas izbeigšanu un uzturlīdzekļu piedziņu.

2022. gada 17. martā saņemts apstiprinājums no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes par pieprasījuma 1996. gada Konvencijas ietvaros par [personu B] saņemšanu un pārsūtīšanu vietējai iestādei.

2022. gada 25. martā saņemta Jūsu e-pasta vēstule, kurā sniegta no meitas uzzinātā informācija, proti, ka mātes partneris viņai zvanot, nožēlojot izdarīto un lūdzot atsaukt liecību un [persona B] ir gatava to darīt, kā arī Jūsu juridiskās pārstāves [personas J] blakus sūdzība par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2022. gada 11. marta lēmumu.

2022. gada 28. martā saņemta e-pasta vēstule no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes, kurā norādīts, ka vietējā pašvaldība informējusi par atbildīgo sociālo darbinieci šajā lietā, kura ir ikgadējā atvaļinājumā līdz 2022. gada 4. aprīlim un atbilde uz pieprasījumu pēc būtības tiks sniegta pēc viņas atgriešanās no atvaļinājuma.

2022. gada 29. martā no Jums saņemta e-pasta vēstule, kurai pievienots sarunas audio ieraksts ar Jūsu meitu, kurā tiek atklāta informācija par meitenes mātes partnera seksuālu vardarbību.

Nekavējoties, t.i., 2022. gada 29. martā Ministrija nosūtījusi e-pasta vēstuli Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, lūdzot steidzami nosūtīt informāciju Anglijas policijai un bērnu tiesību aizsardzības iestādēm, lai nodrošinātu bērna aizsardzību.

2022. gada 31. martā Ministrija nosūtījusi audioierakstu pēc kompetences Valsts policijai un Ģenerālprokuratūrai.

Ministrijas veiktās darbības, kā arī kompetences robežas [personas B] lietā tika izskaidrotas Jums telefona sarunā.

2022. gada 11. aprīlī Ministrija nosūtīja e-pasta vēstuli Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, lūdzot sniegt informāciju, kad ir sagaidāma atbilde no vietējās pašvaldības, atkārtoti uzsverot lietas nopietnību un steidzamību, ņemot vērā bažas par [personas B] mātes partnera seksuālo vardarbību un nepieciešamību meiteni pasargāt.

2022. gada 13. aprīlī saņemta Anglijas un Velsas Centrālās iestādes e-pasta vēstule, kurā sniegta informācija, ka atbilde no vietējās pašvaldības vēl nav saņemta, taču nosūtīta atgādinājuma e-pasta vēstule un tiklīdz tiks saņemta jauna informācija, tā tiks sniegta Ministrijai.

2022. gada 22. aprīlī saņemta e-pasta vēstule no Jums, kurā informējat, ka pēc Jūsu sniegtās informācijas ir ierosināti divi kriminālprocesi - Latvijā un Anglijā.

2022. gada 22. aprīlī Jums nosūtīta vēstule, kurā tika sniegta informācija par aktuālo situāciju lietā – Ministrijas veiktajām darbībām un saņemto informāciju lietā.

2022. gada 29. aprīlī nosūtīta e-pasta vēstule Anglijas un Velsas Centrālajai iestādei, ka atbilde no vietējās pašvaldības joprojām nav saņemta, un lūdzot sniegt informāciju par provizorisku atbildes termiņu.

2022. gada 5. maijā saņemta e-pasta vēstule no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes, ka atbilde no vietējās pašvaldības joprojām nav saņemta, taču ir saņemts telefona zvans no atbildīgās sociālās darbinieces, kura informējusi, ka bērns atrodas vietējās pašvaldības aprūpē un notiek policijas izmeklēšana, vietējā pašvaldība sniegs atbildi, tiklīdz būs beigušās konsultācijas ar pašvaldības juridisko departamentu.

2022. gada 9. maijā Ministrija Jūs informējusi²⁶ par 2022.gada 5.maijā saņemto informāciju no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes. Papildus tam vēstulē norādīts, ka Anglijas un Velsas Centrālā iestāde vienlaikus informējusi, ka tai nav iespējams piespiest vietējās pašvaldības atbildēt uz sadarbības pieprasījumiem kādā konkrētā laika rāmī, jo starptautiskie akti neparedz konkrētus termiņus, kādos jāsniedz atbildes, tādēļ nav iespējams norādīt termiņu, kādā Ministrija varētu saņemt atbildi. Ministrija norādījusi, ka Jūs informēs, tiklīdz tiks saņemta jauna informācija lietā.

Ministrija tiesībsargam norādījusi²⁷, ka savas kompetences ietvaros ir darījusi visu iespējamo, lai tiktu saņemta nepieciešamā informācija par [personas B] atrašanos ārpusģimenes aprūpē Apvienotajā Karalistē. Tomēr tā kā informācijas sniegšana ir citas valsts jurisdikcijā, tad Ministrijas rīcībā nav nekādu piespiedu līdzekļu, lai panāktu informācijas sniegšanu Ministrijas noteiktā termiņā. Attiecībā par to, ka Ministrija nav paziņojusi Jums par Jūsu meitas izņemšanu no mātes aprūpes, Ministrija norādījusi, ka var paziņot par bērna izņemšanu tikai tādos gadījumos, kad saņemta informācija no ārvalsts kompetentās iestādes. Šajā gadījumā Jūs informāciju ātrāk saņēmtāt privāti - no savas mātes, pēc tam arī no savas meitas. Ministrija uzturēja kontaktu ar Anglijas un Velsas Centrālo iestādi, tajā skaitā atgādinot, ka atbilde uz Ministrijas pieprasījumu nav saņemta, un lūdzot sniegt informāciju, kad sagaidāma oficiāla vietējās pašvaldības atbilde.

Vienlaikus Ministrija informējusi, ka starptautiskā sadarbība bērnu tiesību aizsardzības jautājumos nenotiek tikai Latvijas nacionālā regulējuma ietvaros, jo šādu situāciju risināšanā tiek iesaistītas divu (citreiz arī vairāku) jurisdikciju kompetentās iestādes, kā rezultātā jāņem vērā arī dažādu tiesību sistēmu atšķirības.

²⁶ Tieslietu ministrijas 2022. gada 9. maija vēstule Nr. [4].

²⁷ Tieslietu ministrijas 2022. gada 5. maija vēstule Nr. [3].

2022. gada 3. augustā Ministrija Jūs informējusi²⁸, ka 2022. gada 28. jūlijā saņemta e-pasta vēstule no Anglijas un Velsas Centrālās iestādes ar tai pievienotu kompetentās tiesas galīgo lēmumu. Anglijas un Velsas Centrālā iestāde informējusi, ka, ņemot vērā pašreizējos apstākļus, proti, ka Jūsu meita [persona B] ir ievietota pašvaldības aprūpē līdz astoņpadsmit gadu vecumam, Apvienotās Karalistes kompetentajā tiesā noslēgusies lieta par saskarsmes tiesību nodrošināšanu ar Jūsu meitu un Jūsu pieteikums ir atsaukts. No pievienotā tiesas lēmuma izriet, ka tiesvedībā piedalījies Jūsu juridiskais pārstāvis un arī Jūsu meita ar sociālā darbinieka atbalstu un tiesā uzklauts viņas viedoklis.

Ministrija vēstulei pievienojusi [X pilsētas] Ģimenes lietu tiesas 2022. gada 6. jūnija lēmumu.

Secināms, ka Ministrija ir aktīvi iesaistījusies Jūsu meitas tiesību un interešu nodrošināšanā, atbilstoši kompetencei ir notikusi sadarbība ar Apvienotās Karalistes kompetento iestādi un citām iestādēm informācijas apmaiņā.

Vienlaikus ir konstatējams, ka sadarbība informācijas saņemšanai nav veikusies tādēļ, ka informāciju nav sniegusi vietējā pašvaldība Apvienotajā Karalistē un nav mehānisma, kā panākt nepieciešamās informācijas saņemšanu. Jāņem vērā, ka Apvienotā Karaliste vairs nav Eiropas Savienības dalībvalsts un attiecīgie starptautiskie dokumenti sadarbībai ar Apvienoto Karalisti bija piemērojami līdz 2020. gada 31. decembrim.

Tiesībsarga ieskatā nav pieļaujams, ka neveiksmīgas sadarbības ar Apvienoto Karalisti dēļ netiek ievēroti ANO Bērnu tiesību konvencijas pamatprincipi. Gadījumā, ja bērns palicis bez aprūpes kādā no valstīm, primāri netiek meklēts viņa otrs vecāks vai kāds no radniekiem, kas spētu par bērnu rūpēties citā valstī. Nav pieļaujams, ka otra vecāka dzīvesvietas kompetentā iestāde nevar saņemt informāciju par bērna situāciju, ja ir sniegta informācija par vardarbību pret bērnu. Tiesībsarga ieskatā Ministrijai sadarbībā ar Ārlietu ministriju ir jārod risinājums sadarbības ar Apvienoto Karalisti uzlabošanai bērna tiesību aizsardzības nodrošināšanai.

Vienlaikus iespējams, ka, pastāvot dažādām tiesību sistēmām Latvijā un Apvienotajā Karalistē, kā arī aizgādības tiesību terminu dažādai lietošanai - kādā nozīmē tie tiek lietoti, var rasties situācijas, ka terminu satura atšķirīga izpratne rada faktiskajai situācijai neatbilstošu risinājumu.

Tiesībsarga ieskatā, ir nepieciešams informatīvs materiāls tiem vecākiem Latvijā, kuru bērni dzīvo ar otru vecāku Apvienotajā Karalistē par lietu, kas skar bērna aizgādības un saskarsmes tiesības, izskatīšanas kārtību un sadarbību ar Apvienotās Karalistes kompetentajām iestādēm, tai skaitā sociālo dienestu, viešot skaidrību, kādā veidā un kur ir jāvērsas noteiktu jautājumu risināšanai un sadarbībai.

[5] Apvienotās Karalistes kompetentajās tiesu instancēs pieņemtie lēmumi

[5.1] Jūs vērsāties Ministrijā ar diviem lūgumiem: 1) 2019. gada 1. februārī Ministrijā saņemts Jūsu pieteikums par Jūsu meitas atgriešanos no Apvienotās Karalistes Latvijā 1980. gada Konvencijas ietvaros; 2) 2021. gada 6. martā Ministrijā saņemts Jūsu pieteikums 1980. gada Konvencijas 21. panta ietvaros par saskarsmes tiesību nodrošināšanu ar Jūsu meitu [personu B].

2019. gada 21. jūnijā Apvienotās Karalistes kompetentā tiesa pieņēma nolēmumu neatgriezt [personu B] dzīvesvietā pie Jums Latvijā vairāku apsvērumu dēļ:

²⁸ Tieslietu ministrijas 2022. gada 3. augusta vēstule Nr. [5].

1) Jūsu meita [personu B] Apvienotās Karalistes kompetentajām iestādēm, kas uzklausi viņas viedokli, norādīja, ka viņa nevēlas atgriezties pie Jums, bet vēlas būt mātes aprūpē;

2) Latvijas tiesa 2019. gada 10. aprīlī pieņēma pagaidu nolēmumu, ar kuru meitas dzīvesvieta tika noteikta pie mātes Apvienotajā Karalistē;

3) ziņas par Jūsu iespējamo vardarbību pret meitu – 2019. gada 1. martā uzsāktais kriminālprocess.

Vienlaikus Apvienotās Karalistes kompetentā tiesa nolēma, ka Jums ir tiesības saņemt rakstisku informāciju par meitu, kura mātei jānosūta juristam – Jūsu pārstāvim.

Minētā lieta par bērna atgriešanos 1980. gada Konvencijas ietvaros tika noslēgta. Lietā nebija strīda par to, ka bērna dzīvesvieta ir bijusi Latvijā, tādēļ visi jautājumi par bērna dzīvesvietas noteikšanu un aizgādības tiesībām bija risināmi un tika risināti attiecīgajā vispārējās jurisdikcijas tiesā Latvijā.

[5.2] Jums bija iespējams sniegt pieteikumu par saskarsmes tiesību nodrošināšanu 1980. gada Konvencijas ietvaros.

2021. gada 6. martā Jūs Ministrijā iesniedzāt pieteikumu 1980. gada Konvencijas 21. panta ietvaros par saskarsmes tiesību nodrošināšanu ar Jūsu meitu [personu B].

[X pilsētas] Ģimenes lietu tiesa 2022. gada 6. jūnijā pieņēma lēmumu noslēgt lietu par saskarsmes tiesību nodrošināšanu ar Jūsu meitu un Jūsu pieteikums ir atsaukts. Tiesvedībā piedalījies Jūsu juridiskais pārstāvis. Saskaņā ar Jūsu sniegto informāciju Jūsu saskarsme ar meitu līdz 2022. gada 6. jūnijā pieņemtajam lēmumam bija atjaunojusies, notika Jūsu savstarpējā komunikācija.

Jūsu juridiskā pārstāve [persona K] 2022. gada 29. jūnijā e-pasta sarakstē Jūs informējusi, ka par meitas situāciju Jums jāsaņemas un jāsadarbojas ar vietējo sociālo iestādi Apvienotajā Karalistē, jārunā ar sociālo darbinieci, kura strādā ar Jūsu meitu. Jūsu pārstāve norādījusi, ka viņa šajā jautājumā nevar Jums palīdzēt, un sniegusi sociālās darbinieces kontaktinformāciju. Vienlaikus Jūsu pārstāve norādījusi, ka Jums un bērna mātei joprojām ir vecāku atbildība par [personu B], tāpēc Jūs joprojām varat pieņemt lēmumus par meitas dzīvi.

Tiesībsarga ieskatā Jums nav šķēršļu sazināties ar sociālo darbinieku Apvienotajā Karalistē. Ja sadarbība neveidojas vai tā nav veiksmīga, Jums jāvērsas pie iestādes vadītāja, lai situācija tiktu risināta.

[6] Valsts policijas rīcība vardarbības pret bērnu izmeklēšanā

[6.1] Valsts īpaši palīdz bērniem, kas cietuši no varmācības.²⁹ Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto, jebkāda veida vardarbība pret bērnu nav pieļaujama un ir sodāma. Katra iedzīvotāja pienākums ir par nolaidību, jebkādu vardarbību un noziedzīgu nodarījumu vai administratīvu pārkāpumu pret bērnu, par viņa tiesību pārkāpumu vai citādu apdraudējumu ziņot policijai, bāriņtiesai vai citai bērna tiesību aizsardzības institūcijai.³⁰ Savukārt institūcijām ir jārikojas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei. Valsts policijas kompetencē ir vardarbības izmeklēšana un novēršana.³¹

²⁹ Latvijas Republikas Satversmes 110. pants.

³⁰ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 73. panta pirmā daļa.

³¹ Likuma "Par policiju" 3. pants.

Vardarbība ir visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla vardarbība, pamešana novārtā vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu.³²

Fiziska vardarbība ir bērna veselībai vai dzīvībai bīstams apzināts spēka pielietojums saskarsmē ar bērnu vai apzināta bērna pakļaušana kaitīgu faktoru, tai skaitā tabakas dūmu, iedarbībai.³³

Emocionāla vardarbība ir bērna pašcieņas aizskaršana vai psiholoģiska ietekmēšana (draudot viņam, lamājot, pazemojot viņu, bērna klātbūtnē vardarbīgi izturoties pret viņa tuvinieku vai citādi kaitējot viņa emocionālajai attīstībai)³⁴.

[6.1] Bāriņtiesa 2018. gada 18. decembrī par Jūsu iespējamo vardarbību pret meitu informēja Valsts policiju.

Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Ziemeļu iecirknī (turpmāk tekstā - VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirknis) 2019. gada 1. martā tika pieņemts lēmums Nr.092/51-19 par administratīvā pārkāpuma lietas izbeigšanu par Jūsu iespējamu fizisku un emocionālu vardarbību pret meitu [personu B]. 2019. gada 1. martā uzsākts kriminālprocess Nr.[1] pēc Krimināllikuma 174. panta pirmās daļas par cietsirdīgu vai vardarbīgu apiešanos ar nepilngadīgo.

2021. gada 29. oktobrī Jūs vērsāties VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirknī ar iesniegumu par informācijas sniegšanu Kriminālprocesā Nr.[1], lūdzot norādīt: 1) Vai krimināllietā Jums ir bijis noteikts – aizturētā, aizdomās turētā vai personas, pret kuru uzsākts kriminālprocess – statuss; 2) Vai krimināllietā tiek lemts jautājums par aizdomās turētā statusa noteikšanu Jums.

VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirkņa Jums sniegtajā atbildē norādīts, ka: 1) kriminālprocesā Nr. [1] Jums nav bijis noteikts – aizturētā, aizdomās turētā vai personas pret kuru uzsākts kriminālprocess – statuss; 2) krimināllietā Nr. [1] netiek lemts jautājums par aizdomās turētā statusa noteikšanu Jums.

Savukārt, 2021. gada 8. novembrī VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirknis, atbildot uz Jūsu 2021. gada 6. novembra iesniegumu, informējis, ka 2021. gada 8. novembrī kriminālprocess Nr.[1] ir izbeigts.

Pamatojoties uz Jūsu iesniegumu, Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Disciplinārās uzraudzības nodaļa izvērtējusi Valsts policijas amatpersonu rīcību informācijas par Jūsu iespējamo vardarbību pret Jūsu meitu izskatīšanā.

Dienesta pārbaudē noskaidrots³⁵, ka VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirknī 2018. gada 20. decembrī no VP RRP [...] iecirkņa atbilstoši teritoriālai piekritisībai saņemts 2018. gada 18. decembrī reģistrētais materiāls Nr.[...] par Jūsu iespējamu vardarbību pret Jūsu meitu [personu B]. Materiāls VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirknī reģistrēts 2018. gada 20. decembrī ar numuru [...]. VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirkņa Kārtības policijas nodaļas vecākā inspektore [persona N] 2019.gada 2.janvārī uzsākusi administratīvā pārkāpuma lietu.

Izskatot administratīvā pārkāpuma lietu Nr.[1] par Jūsu iespējamu vardarbību pret Jūsu meitu, vecākā inspektore [persona N] secinājusi, ka lietas materiāli norāda uz iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 174. pantā³⁶, tādēļ 2019. gada 1. martā pieņēmusi lēmumu izbeigt administratīvo lietvedību un uzsākt kriminālprocesu saskaņā ar Krimināllikuma 174.panta pirmo daļu.

³² Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1. panta 9.¹ punkts.

³³ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1. panta 11. punkts.

³⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 1. panta 12. punkts.

³⁵ Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Disciplinārās uzraudzības nodaļas 2022. gada 9. februāra vēstule Nr. [6].

³⁶ Krimināllikuma 174. pants "Cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo".

Pamatojoties uz vecākās inspektora [personas N] pieņemto lēmumu, VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirknī 2019. gada 1. martā tika uzsākts kriminālprocess Nr.[1] par Jūsu iespējamu emocionālu un fizisku vardarbību pret Jūsu meitu.

Dienesta pārbaudē noskaidrots, ka, pamatojoties uz Jūsu sūdzībām, Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona prokuratūra ir pārbaudījusi kriminālprocesu Nr.[1], pārkāpumi lietas izskatīšanas gaitā netika konstatēti.

Jūsu iesniegumam tiesībsargam pievienotajos dokumentos ir Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona prokuratūras prokurora [personas O] 2020. gada 8. janvārī sniegtā atbilde uz Jūsu 2019. gada 9. decembrī un 2019. gada 18. decembrī no Valsts policijas saņemtajām Jūsu sūdzībām (pārbaudes lieta Nr.[1] un Nr.[2]) par VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirkņa inspektora (turpmāk – kriminālprocesa virzītāja) rīcību kriminālprocesā Nr.[1]. Valsts policijā Jūs esat vērsies tādēļ, ka nebijāt saņēmis no kriminālprocesa virzītājas nekādas ziņas par kriminālprocesa virzību, uzskatījāt, ka izmeklēšana kriminālprocesā notiek nepamatoti ilgi. Norādījāt, ka kriminālprocesa ierosināšanas fakts tiek izmantots Jūsu nomelnošanai un nepamatota lēmuma pieņemšanai civillietā. Lūdzāt veikt pārbaudi par kriminālprocesa ierosināšanas pamatotību, izvērtēt, vai izmeklēšana netiek nepamatoti novilcināta.

Prokurors [persona O] no kriminālprocesa Nr.[1] materiāliem konstatējis, ka minētajā kriminālprocesā Jūs esat pratināts liecinieka statusā, taču esat atteicies parakstīt nopratināšanas protokolu. Prokurors secinājis, ka kriminālprocesā nav konstatējams, ka procesa virzītājas rīcība kriminālprocesa virzīšanā skartu Jūsu kā liecinieka tiesības vai likumiskās intereses. Prokurors secinājis, ka Jūsu sūdzības, kas iesniegtas par kriminālprocesa virzītājas rīcību, nav vērstas uz Jūsu kā liecinieka tiesību un likumisko interešu nodrošināšanu.

Prokurors Jums izskaidrojis, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 336. pantu sūdzību par kriminālprocesu veicošās amatpersonas rīcību vai nolēmumu var iesniegt tikai procesā iesaistītā persona, kā arī persona, kuras tiesības vai likumīgās intereses ir aizskartas ar konkrēto rīcību vai nolēmumu. Tādējādi procesa virzītājas darbības, kas vērstas uz pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu noskaidrošanu (izmeklēšanas darbības), nevar skart Jūsu kā liecinieka tiesības un likumiskās intereses. Prokurors norādījis, ka nesaskata jebkādu Kriminālprocesa likumā reglamentētu kārtību, kādā šobrīd ar kriminālprocesuālām metodēm un līdzekļiem varētu tikt nodrošināta Jūsu kā liecinieka tiesību vai interešu aizstāvība **kriminālprocesā Nr.[1]**. Tāpat prokurors minētajā vēstulē informējis, ka kriminālprocesā tiek veiktas izmeklēšanas darbības, kas vērstas uz pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu noskaidrošanu.

No iepriekš minētā ir secināms, ka **kriminālprocesā Nr.[1]** ietvaros Jums ir bijis noteikts liecinieka statuss. Liecinieks ir persona, kura likumā noteiktajā kārtībā uzaicināta sniegt ziņas (liecināt) par kriminālprocesā pierādāmajiem apstākļiem un ar tiem saistītajiem faktiem un palīgfaktiem.³⁷ Lieciniekam ir tiesības, tostarp, neliecināt pret sevi un saviem tuviniekiem; iesniegt sūdzību par aptaujas vai pratināšanas norisi pirmstiesas kriminālprocesa laikā; juridiskās palīdzības saņemšanai uzaicināt advokātu.³⁸

Lieciniekam nav tādu tiesību kā, piemēram, aizdomās turētajam: likumā noteiktajā kārtībā iesniegt sūdzības par kriminālprocesa veikšanai pilnvarotas amatpersonas rīcību; mutvārdos vai rakstveidā paust savu attieksmi pret izteiktajām aizdomām; iesniegt pieteikumu par kriminālprocesa izbeigšanu.³⁹ Aizdomās turētais ir persona, par kuru

³⁷ Kriminālprocesa likuma 109. panta otrā daļa.

³⁸ Kriminālprocesa likuma 110. panta trešās daļas 2.,3. un 5. punkts.

³⁹ Kriminālprocesa likuma 66. panta 9.,11. un 14. punkts

pierādījumu kopums procesa virzītājam dod pamatu pieņemumam, ka izmeklējamo noziedzīgo nodarījumu, visticamāk, izdarījusi konkrētā persona. Persona aizdomās turētā statusu iegūst no brīža, kad procesa virzītājs pieņem attiecīgo lēmumu.⁴⁰

Lai gan kriminālprocess tika uzsākts par Jūsu, iespējams, veikto vardarbību pret meitu, kriminālprocesā Jums noteiktais liecinieka statuss, ņemot vērā lieciniekam noteiktās tiesības, neparedz Jums iespējas jebkādā veidā ietekmēt kriminālprocesa virzību. Vienlaikus Jums bija tiesības izmantot Kriminālprocesa likumā noteiktās liecinieka tiesības, tostarp, neliecināt pret sevi.

Secināms, ka minētā kriminālprocesa esība bija viens no būtiskākajiem faktoriem, kas ietekmēja citu procesu – administratīvās lietas, civillietas, kā arī lietu virzību un iznākumu Apvienotās Karalistes kompetentās tiesu iestādēs.

Dienesta pārbaudē secināts, ka vecākā inspektore majore [persona N], izskatot administratīvā pārkāpuma lietu Nr.[1] materiālā Nr.[1] par iespējamu Jūsu vardarbību pret [personu B] un lietā pieņemot attiecīgu lēmumu likumā noteiktajā kārtībā, rīkojās atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Kriminālprocesa ietvaros pierādījumu iegūšanai ir jāveic dažādas izmeklēšanas darbības, ņemot vērā situācijas apstākļus katrā konkrētajā gadījumā. Piemēram, jāveic nepilngadīgā pratināšana, jānosaka ekspertīze u.c. Tāpat jāpieņem dažādi procesuālie lēmumi, piemēram, par nepilngadīgā atzīšanu par īpaši aizsargājamu cietušo, par advokāta kā nepilngadīgās cietušās personas pārstāvja uzaicināšanu u.c.

Ņemot vērā situācijas faktiskos apstākļus, ka iespējamā cietusī, Jūsu meita [persona B], atradās Apvienotajā Karalistē, un Jūsu sniegto informāciju, ka meita pēc došanās uz Apvienoto Karalisti nav ieradies Latvijā, pastāv šaubas par kriminālprocesa ietvaros veiktajām procesuālajām darbībām lietas izmeklēšanā, piemēram, ekspertīzes veikšanu Jūsu meitai. Minētās šaubas pastiprina tas, ka kriminālprocesā Jums tika noteikts liecinieka statuss. Nav saprotams, kādēļ kriminālprocess netika izbeigts iepriekš, ja nebija iegūti pietiekami pierādījumi Jūsu iespējamai vardarbībai pret meitu, bet tikai pēc Jūsu vēršanās Valsts policijā.

Secināms, ka Valsts policija Jūsu iespējamo vardarbību pret Jūsu meitu pienācīgi neizmeklēja ne kriminālprocesa, ne administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros.

[6.2] [...] pilsētas bāriņtiesa 2019. gada 28. janvārī informēja Valsts policiju par iespējamu [personas C] emocionālo vardarbību pret meitu [personu B].

Pamatojoties uz Jūsu iesniegumu, Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Disciplinārās uzraudzības nodaļa pārbaudē izvērtēja Valsts policijas amatpersonu rīcību, no [...] pilsētas bāriņtiesas saņemtās informācijas par [personas C] iespējamo vardarbību pret Jūsu meitu izskatīšanā.

Dienesta pārbaudē konstatēts⁴¹, ka VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirknī 2019. gada 7. februārī no VP RRP [...] iecirkņa saņemta [...] pilsētas bāriņtiesas informācija par bāriņtiesā saņemtu informāciju par iespējamu mātes [persona C] emocionālu vardarbību pret Jūsu meitu [personu B]. VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirkņa Kārtības policijas nodaļas vecākā inspektore [...] pilsētas bāriņtiesas informāciju pievienojusi administratīvā pārkāpuma lietai materiālā Nr.1] - administratīvajai lietvedībai par Jūsu iespējamo vardarbību pret meitu.

Dienesta pārbaudē secināts, ka VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirkņa Kārtības policijas nodaļas vecākā inspektore [persona N] [...] pilsētas bāriņtiesas informāciju par iespējamu mātes [personas C] emocionālu vardarbību pret [personu B] atstāja bez izskatīšanas, neizvērtējot [personas C] rīcību.

⁴⁰ Kriminālprocesa likuma 65. pants.

⁴¹ Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Disciplinārās uzraudzības nodaļas 2022. gada 9. februāra vēstule Nr.[6].

Dienesta pārbaudē atzīts, ka majores [personas N] rīcība vērtējama kā disciplinārpārkāpums. Ņemot vērā, ka no majores [personas N] pieļautā disciplinārpārkāpuma pagājuši vairāk nekā divi gadi, disciplinārlietas ierosināšanai nav likumiska pamata. Par konstatēto disciplināro pārkāpumu vecākai inspektorei majorei [personai N] izteikts aizrādījums. Vienlaicīgi VP RRP Rīgas Ziemeļu iecirkņa vadībai uzdots veikt pasākumu kopumu, lai [...] pilsētas bāriņtiesas informācija par iespējamu mātes [personas C] emocionālu vardarbību pret [personu B] tiktu izskatīta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Ņemot vērā, ka administratīvā pārkāpuma lietu par Jūsu iespējamu vardarbību pret Jūsu meitu vecākā inspektore majore [persona N] nolēma izbeigt un uzsākt kriminālprocesu saskaņā ar Krimināllikuma 174. panta pirmo daļu, secināms, ka arī [...] pilsētas bāriņtiesas sniegtā informācija par [personas C] iespējamo emocionālo vardarbību bija pievienota krimināllietas materiāliem.

[...] pilsētas bāriņtiesas 2019. gada 29. janvāra lēmumā Nr. 1-6/25 “Par [personas B] pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanu [personai A]” norādīts: “Bāriņtiesa ir noskaidrojusi, ka [personas B] viedoklis ir bijis negatīvi ietekmēts no mātes [personas C] puses un uzskata to par kritiski vērtējamu”. Tātad bāriņtiesas noskaidrotais norāda uz iespējamu bērna viedokļa ietekmēšanu. No pārbaudes lietā esošā Korupcijas apkarošanas un novēršanas biroja 2022. gada 1. aprīļa lēmumā ietvertās informācijas ir secināms, ka Jūsu meita neilgi pirms Bāriņtiesas Lēmuma pieņemšanas ir konfliktējusi ar Jums, par ko [...] pilsētas bāriņtiesa ir bijusi informēta. [...] pilsētas bāriņtiesa lūgusi Rīgas bāriņtiesai noskaidrot, vai Jūsu meita piekristu viņas ievietošanai konkrēti Zantes ģimenes krīzes centrā nevis kādā citā krīzes centrā, kurā sniedz valsts finansētu pakalpojumu bērniem, kas cietuši no prettiesiskām darbībām.

Ir būtiski ikvienā gadījumā, kad Valsts policijas rīcībā nonāk informācija par iespējamu vardarbību pret bērniem, arī par emocionālu vardarbību, rūpīgi un vispusīgi izvērtēt situācijas apstākļus un vecāku rīcību pret bērniem. Mērķis ir arī atturēt vecākus no tādas rīcības, kas kaitē viņu bērniem.

Tātad Valsts policija nav izvērtējusi [personas C] iespējamu emocionālo vardarbību pret meitu [personu B] – bērna viedokļa ietekmēšanu un/vai tādu darbību veikšanu, kas var negatīvi ietekmēt bērna attiecības ar Jums. Bērna mātes iespējamās vardarbības pret meitu neizvērtēšana un atstāšana bez ievēribas varēja ietekmēt administratīvās lietas, civillietas un lietu Apvienotās Karalistes kompetentajās iestādēs virzību tādā veidā, ka Valsts policijā nebija uzsākta administratīvā pārkāpuma lieta pret [personu C] par iespējamu emocionālu vardarbību. Tādēļ pierādījumu trūkuma dēļ minētajos tiesu procesos netika pievērsta nekāda uzmanība [personas C] iespējamai emocionālai vardarbībai pret bērnu.

[6.3] 2021. gada 12. novembrī Jūs vērsāties Valsts policijā ar iesniegumu par iespējamu noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pret Jūsu meitu [personu B] un, iespējams, arī pret kādu citu nepilngadīgu personu. Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes 3. nodaļa, pamatojoties uz Jūsu iesniegumu, 2021. gada 16. novembrī uzsāka kriminālprocesu Nr.[2] pēc Krimināllikuma 166. panta ceturtās daļas - par sešpadsmit gadu vecumu nesasniegušas personas pamudināšanu, iesaistīšanu, piespiešanu piedalīties vai izmantošanu pornogrāfiskā priekšnesumā vai pornogrāfiska rakstura materiāla izgatavošanā. Jūs norādījāt, ka iespējamais vainīgais noziedzīga nodarījuma izdarīšanā ir [personas B] mātes [personas C] dzīvesbiedrs. 2022. gada janvāra sākumā [persona B] no mātes ģimenes tika ievietota aprūpes iestādē.

2022. gada 10. februārī Valsts policijas Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes 3. nodaļa sniegusi atbildi⁴² tiesībsargam, kas nesatur informāciju par uzsāktu sadarbību ar Apvienotās Karalistes kompetento iestādi noziedzīgu nodarījumu pret nepilngadīgajiem izmeklēšanai, lai primāri nodrošinātu nepilngadīgā aizsardzību no iespējamā vardarbības veicēja.

2022. gada 29. martā Jūs informējāt Valsts policiju par Jūsu meitas mātes dzīvesbiedra iespējamu seksuālu vardarbību pret Jūsu meitu [personu B] Apvienotajā Karalistē. Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes 3. nodaļā 2022. gada 6. aprīlī ir uzsākts kriminālprocess Nr. [3] pēc Krimināllikuma XVI nodaļas “Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību”.

Ņemot vērā, ka [persona B] dzīvo Apvienotajā Karalistē un arī iespējamā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas vieta ir Apvienotajā Karalistē, tiesībsargs lūdza Valsts policijai sniegt informāciju, vai tā iepriekš minēto kriminālprocesu ietvaros ir sadarbojusies ar Apvienotās Karalistes kompetento iestādi noziedzīgu nodarījumu pret nepilngadīgajiem izmeklēšanai, lai primāri nodrošinātu [personas B] aizsardzību no iespējamā vardarbības veicēja.

Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Starptautiskās sadarbības pārvalde sniedza informāciju⁴³, ka, pamatojoties uz Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes 3. nodaļas pieprasījumiem kriminālprocesu Nr. [2] un Nr.[3] ietvaros, kā arī uz Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Pirmstiesas kriminālprocesa un tiesvedības koordinācijas nodaļas pieprasījuma pamata ir sadarbojusies ar Apvienotās Karalistes kompetento iestādi noziedzīgu nodarījumu pret nepilngadīgajiem izmeklēšanai, lai nodrošinātu nepilngadīgās [personas B] aizsardzību no iespējamā vardarbības veicēja. Sadarbība ir uzsākta un informācija nepilngadīgās [personas B] aizsardzībai nodota atbildīgajām iestādēm Apvienotajā Karalistē 2022. gada 14. aprīlī.

Lai primāri nodrošinātu Jūsu meitas tiesību aizsardzību un nepieļautu iespējamās vardarbības turpināšanos, pēc Jūsu sniegtās informācijas un pievienotā sarunas ieraksta ar meitu saņemšanas Valsts policijai bija nekavējoties, tas ir iespējami īsākā laikā jāinformē Apvienotās Karalistes kompetentā iestāde noziedzīgu nodarījumu pret nepilngadīgajiem izmeklēšanai. Valsts policija informāciju par iespējamu seksuālo vardarbību uz Apvienoto Karalisti nosūtījusi pēc divām nedēļām, savukārt Jūsu sniegto informāciju par meitas iespējamu iesaistīšanu pornogrāfiska rakstura materiāla izgatavošanā – pēc pieciem mēnešiem.

[7] Bāriņtiesas rīcība un pieņemtie lēmumi

Attiecībā uz Bāriņtiesas rīcību tiesībsargs iepriekš ir izskatījis Jūsu iesniegumus, sniedzot Jums atbildes un rekomendācijas Bāriņtiesai tās darba uzlabošanai. Bāriņtiesas Lēmuma tiesiskumu ir izvērtējusi tiesa. Tādēļ pārbaudes lietas ietvaros Bāriņtiesas veiktās darbības netiek izvērtētas. Iepriekš minēto iemeslu dēļ tiesībsargs neuzskata par lietderīgu izvērtēt arī Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas veikto Bāriņtiesas uzraudzību.

Latvijas Republika un Apvienotā Karaliste ir ANO Bērnu tiesību konvencijas (turpmāk tekstā – Konvencija) dalībvalstis. Konvencijas 3. panta 2. punktā noteikts: “Dalībvalstis apņemas nodrošināt ikvienam bērnam tādu aizsardzību un gādību, kāda

⁴² Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes 3. nodaļas 2022. gada 10. februāra vēstule Nr.[7].

⁴³ Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Starptautiskās sadarbības pārvaldes 2022. gada 28. aprīļa vēstule Nr. [8].

nepieciešama viņa labklājībai, ņemot vērā viņa vecāku, aizbildņu vai citu par bērnu tiesiski atbildīgu personu tiesības un pienākumus, un šajā nolūkā veic visus attiecīgos likumdošanas un administratīvos pasākumus.” Savukārt Konvencijas 5. pants noteic, ka dalībvalstis respektē vecāku vai - ja to nosaka vietējās paražas - paplašinātās ģimenes vai kopienas, aizbildņu vai citu tiesiski atbildīgo personu atbildību, tiesības un pienākumus nodrošināt ikvienam bērnam viņa attīstības pakāpei atbilstošu palīdzību un padomus šajā konvencijā atzīto tiesību izmantošanā. Dalībvalstis dara visu iespējamo, lai nodrošinātu tāda principa atzīšanu, saskaņā ar kuru abi vecāki ir vienādi atbildīgi par bērna audzināšanu un attīstību. Vecāki vai aizbildņi ir galvenās personas, kas atbildīgas par bērna audzināšanu un attīstību. Viņu galvenais pienākums ir gādāt par bērna interesēm. Lai garantētu Konvencijā paredzētās tiesības un sekmētu to īstenošanu, dalībvalstis sniedz vecākiem un aizbildņiem pienācīgu palīdzību ar bērnu audzināšanu saistīto pienākumu izpildē.⁴⁴

Visās darbībās attiecībā uz bērniem neatkarīgi no tā, vai šīs darbības veic valsts iestādes vai privātas iestādes, kas nodarbojas ar sociālās labklājības jautājumiem, tiesas, administratīvās vai likumdevējas iestādes, primārajam apsvērumam jābūt bērna interesēm.⁴⁵

Bērna intereses un bērna viedoklis nav viens un tas pats. Bērna intereses, vērtējot objektīvi, var nesakrist ar bērna paša vēlmēm jeb viņa subjektīvo viedokli. Bērna viedoklis ir jāvērtē, ņemot vērā ne tikai bērna vecumu, bet arī viņa individuālās personības iezīmes, uztveres īpatnības un viedokļa paušanas apstākļus, tostarp, vai bērna viedokli nav ietekmējušas citas personas. Jo ilgāk bērnam nav iespējams nodibināt kontaktu ar vienu vecāku, jo neobjektīvāks var kļūt bērna viedoklis.⁴⁶

Ņemot vērā Konvencijā nostiprināto principu, ka abiem vecākiem ir primārā atbildība par sava bērna audzināšanu un “bērna vislabākās intereses ir viņu galvenās rūpes”, ikvienas Konvencijas dalībvalsts atbildīgajām iestādēm ir pienākums primāri informēt vecāku par bērna tiesību apdraudējumu, īpaši, par bērna nonākšanu pašvaldības aprūpē, neatkarīgi no iemesla. Vecāka neinformēšana tieši vai ar valsts kompetentās iestādes starpniecību nav pieļaujama. Ja atbildīgās iestādes rīcībā nav otra vecāka kontakti vai bērns tos nesniedz, ir iespējams sadarboties ar bērna vecāka dzīvesvietas valsts kompetento iestādi, gan kontaktu, gan informācijas iegūšanai. Arī tad, ja atbildīgās iestādes konstatē, ka bērna nodošana otra vecāka aprūpē neatbilst bērna labākajām interesēm, nav pieļaujams, ka vecāks par tādu lēmumu nav informēts, tā liedzot viņa tiesības izmantot lēmuma pārsūdzības mehānismu.

Ikvienas personas tiesības uz taisnīgu tiesu ir nostiprinātas Latvijas Republikas Satversmes 92. pantā. Tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā (ātrā un efektīvā procesā) ir viens no tiesību uz taisnīgu tiesu pamatelementiem. Saprātīga termiņa ievērošanas nodrošināšana ir valsts pienākums, kas izpaužas gan kā pienākums noteikt tādu procesuāltiesisko regulējumu, kas nodrošinātu iespējas lietas izskatīt saprātīgā termiņā, gan kā pienākums nodrošināt lietu izskatīšanai nepieciešamos resursus.⁴⁷ Valsts pienākuma – nodrošināt lietas savlaicīgu izskatīšanu – mērķis ir novērst pārmērīgi ilgu tiesisko nenoteiktību, kā arī uzturēt paļāvību uz tiesu sistēmas efektivitāti un uzticamību.

Latvijas Republikas Satversmes 110. pantā noteikts, ka valsts aizsargā un atbalsta ģimeni. Tiesības uz ģimenes dzīvi var ierobežot, ievērojot vispārējos cilvēktiesību

⁴⁴ ANO Bērnu tiesību konvencijas 18. panta 1. un 2. punkts.

⁴⁵ ANO Bērnu tiesību konvencijas 3. panta 1. punkts.

⁴⁶ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2020. gada [...] spriedums lietā Nr. C[...], SKC-[D]/2020.

⁴⁷ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011., 140. lpp.

ierobežošanas noteikumus. Ievērojot ar ģimenes dzīvi saistīto faktisko situāciju daudzveidību, valstij ir pienākums izsvērt katrā atsevišķā gadījumā iesaistīto personu intereses. Būtiskākais apsvērums ir bērna intereses. Ja valsts pieņem lēmumu par iejaukšanos ģimenes dzīvē, tad, kur vien iespējams, lēmuma pieņemšanā iesaistāmas visas ieinteresētās personas, it īpaši vecāki jautājumā par bērna aprūpes tiesībām. Sevišķi svarīgi iemesli nepieciešami, lai liegtu saskarsmes un ierobežotu tiesiskos līdzekļus, kas nodrošina efektīvu vecāku un bērnu ģimenes dzīves aizsardzību.⁴⁸

Ar šo atzinumu pārbaudes lietu pabeidzu, konstatējot:

1) labas pārvaldības principa pārkāpumu Administratīvās apgabaltiesas darbā, ilgstoši izskatot administratīvo lietu [1] pēc tās atgriešanas no Latvijas Republikas Senāta jaunai izskatīšanai;

2) Jūsu meitas [personas B] tiesību pārkāpumu Valsts policijas rīcībā, neizvērtējot Jūsu un bērna mātes [personas C] iespējamu vardarbību pret viņu, kā arī savlaicīgi nepaziņojot Apvienotās Karalistes kompetentajai iestādei noziedzīgu nodarījumu pret nepilngadīgajiem izmeklēšanai par mātes dzīvesbiedra iespējamu vardarbību;

3) normatīvā regulējuma trūkumu Latvijas kompetentās iestādes – Tieslietu ministrijas sadarbībai ar Apvienotās Karalistes kompetento iestādi informācijas iegūšanai par bērnu, kura otrs vecāks ir Latvijā, gadījumos, ja bērns nonāk pašvaldības aprūpē Apvienotajā Karalistē;

4) Jūsu kā vecāka tiesību uz privāto un ģimenes dzīvi aizskārumu, nesaņemot ar Latvijas kompetentās iestādes – Tieslietu ministrijas starpniecību informāciju no Apvienotās Karalistes kompetentās iestādes par Jūsu bērna nodošanu pašvaldības aprūpē;

5) trūkumu normatīvajā regulējumā lietās, kas skar aizgādības un saskarsmes tiesības, neparedzot gadījumus, kad tiesas nolēmums ir atceļams (Atzinuma 3.4. apakšpunkts);

6) informācijas trūkumu vecāka sadarbībai ar Apvienotās Karalistes bērna tiesību nodrošināšanas iestādēm.

Aicinu Tieslietu ministriju:

1) izvērtēt nepieciešamību pilnveidot normatīvo regulējumu, paredzot gadījumus un kārtību, kādā ir atceļams tiesas nolēmums lietās, kas skar aizgādības un saskarsmes tiesības;

2) rast risinājumu sadarbības ar Apvienotās Karalistes kompetento iestādi uzlabošanai, lai turpmāk novērstu situācijas, kad otrs vecāks netiek informēts par bērna situāciju Apvienotajā Karalistē;

3) rast iespēju informatīvā materiāla sagatavošanai vecākiem sadarbībai ar Apvienotās Karalistes atbildīgajām bērna tiesību nodrošināšanas iestādēm;

4) publiskot mājaslapā informāciju par Uzturlīdzekļu garantiju fonda kompetenci uzturlīdzekļu jautājumos attiecībā uz lietu izskatīšanu ārvalsts kompetentajā tiesā.

Aicinu Administratīvo apgabaltiesu turpmāk nodrošināt, ka lietas, kas attiecas uz bērnu tiesību nodrošināšanu, tiek izskatītas paātrinātā kārtībā.

Aicinu Valsts policiju:

1) turpmāk nepieļaut situācijas, kad pret bērnu vērsta iespējama vardarbība netiek izmeklēta ne kriminālprocesa, ne administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros;

⁴⁸ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011., 260.lpp.

2) informāciju par iespējamu ārvalstī notikušu vardarbību pret bērnu nekavējoties nosūtīt ārvalsts kompetentajai iestādei bērna aizsardzības nodrošināšanai.

Par paveikto un plānoto tiesībsarga rekomendāciju ieviešanai lūdzu informēt līdz 2022. gada 16. decembrim.

Ar cieņu
tiesībsarga vietniece

Ineta Piļāne

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu